

Univerzita Hradec Králové

Filozofické fakulta

Katedra archeologie

Laténské nemincovní depoty v rámci střední Evropy

Bakalářská práce

Autor: Radek Soukup

Studijní program: B7109

Studijní obor: Archeologie

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Mangel, Ph.D.

Hradec Králové, 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Radek Soukup

Anotace:

SOUKUP, RADEK. Laténské nemincovní depoty v rámci střední Evropy. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2016, 67 s. Bakalářská práce.

Cílem práce je komplexní vyhodnocení nemincovních depotů z období LT A-D v rámci užší střední Evropy. Student vytvoří aktuální soupis hromadných nálezů metalických předmětů a zhodnotí současný stav jejich poznání. Dále provede typologickou analýzu jednotlivých prvků hromadných nálezů a zaměří se též na hodnocení jejich nálezového a environmentálního kontextu. Na základě těchto analýz budou formulovány charakteristiky laténských depotů a zároveň bude provedeno jejich základní třídění, což poslouží pro jejich následnou interpretaci.

Klíčová slova: Doba laténská, nemincovní depot, nález

Annotation:

SOUKUP, RADEK. La Tène period non-coinage hoards in Central European context. Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové, 2016, 67 pp. Bachelor Degree Thesis.

Main objective of this bachelor thesis is a comprehensive evaluation of non-coinagehoard in LT A-D period within the area of Central Europe. Student creates database from hoard finds of metal artefacts and evaluates current state of its understanding. Then he makes typological analysis of those artefacts and evaluates their location and environmental context. Characteristics of La Tène hoards will be formulated based on those analyses. There will be also basic classification, which will be used for subsequent interpretation.

Keywords: La Tène period, non-coinagehoard, find

Poděkování

Rád bych tímto chtěl poděkovat především vedoucímu této bakalářské práce Mgr. Tomáši Mangelovi, Ph.D. za neocenitelnou pomoc při řešení problematiky této práce, a také za jeho velikou ochotu.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Doba laténská.....	2
2.1 Chronologie	2
3. Cíl a metoda.....	3
4. Dějiny bádání.....	5
4.1 Současný pohled.....	8
5. Kritika pramenů	10
6. Soupis depotů.....	13
6.1 Depoty v Čechách	13
6.2 Depoty na Moravě.....	21
6.3 Depoty na Slovensku.....	28
7. Analýza depotů	45
7.1 Obsah depotů	45
7.2 Nálezové prostředí.....	53
7.3 Nálezový kontext	56
7.4 Chronologie	58
8. Diskuze.....	60
9. Závěr	63
10. Použitá literatura a prameny	65

Příloha

1. Úvod

Doba laténská, pojmenovaná podle archeologického naleziště La Tène nacházející se na severním břehu Neuchâtelského jezera ve Švýcarsku, která se objevuje v polovině 5. století př. n. l., přináší v mladší době železné do Evropy značně homogenní kulturu, která byť jen s malými regionálními odlišnostmi vykazuje podobnosti v oblasti sídelních a ekonomických struktur a v neposlední řadě hlavně kultovních či rituálních praktik. Keltské kmeny, které byly nositeli laténské kultury, tak mají i spolu s kmeny, které se neřadili mezi keltské skoro totožný umělecký styl zpracování jednotlivých nástrojů, náradí, šperků a dá se říci takřka všech ostatních věcí (*Venclová 2008, 9*).

Fenomén ukládání depotů je znám v několika pravěkých kulturách a také v raném středověku. Za jeden z prvních depotů v Čechách, který se již objevuje ve střední době kamenné, je považován sklad, či depot opracovaných rohovcových jader z Putimi u Písku. Dále se pak depoty vyskytují v mladší a pozdní době kamenné, ve které se prvně objevují, vedle kamenných výrobků, také artefakty z kovu a to buď měděné, nebo zlaté (výjimečně stříbrné či elektronové). Obrovské množství depotů pak zaznamenáváme po celou dobu bronzovou. V tomto období zaznamenáváme depoty z mědi a z bronzu a převážně jde o hřivny, žebra, hotové výrobky, mezi které patří vedle náradí i např. bohatě zdobené koflíky či šperky, dále pak slitky, zlomky nebo zničené nástroje určené ke kovoliteckému zpracování. Objevují se také sklady keramických nádob. Od starší doby železné (H C/D-LT A) do střední doby laténské (LT B2-C1) depotů výrazně ubývá, ale nelze říci, že by se zvyk ukládání předmětů do země úplně vytratil. Vedle bronzových předmětů se začínají objevovat artefakty železné. Podobný rozmach jako v době bronzové začíná v mladší a pozdní době laténské (LT C2-LT D1/D2). Jde buď o předměty votivní, nebo o úmyslně ukrytý majetek, který byl ukryt buď z důvodu neklidných poměrů, válečného nebezpečí a s tím spojeným odcizením předmětů anebo z důvodu obchodního, kde se jednalo o sklad obchodníků či řemeslníků, kteří si pro své zboží již nikdy nepřišli (*Michálek – Fröhlich – Chvojka – John 2014, 709-710*). Obsah těchto depotů se dá rozlišit na kategorie, a to na železné náradí, náčiní a nástroje (zemědělské, ke zpracování kovů a dřeva, ohništní, domácí, koňské postroje, části vozů, zbraně atd.), šperky a ozdoby (bronzové, zlaté, stříbrné), slitky, hřivny ze železa,

kovové a hliněné nádoby, části oděvu a také prvně doložené nálezy mincí (*Kurz 1995*, 16-99).

V této práci se budu zabývat pouze depoty nemincovními z Čech, Moravy a Slovenska, které dokládají jak život v době laténské, tak i možné události, ať už jde o vojenské či kultovní, které nemáme díky nedostatku písemných materiálů moc zmapovány. Dále je také důležité porozumět tomu, proč to vůbec lidé dělali a za jakým účelem.

2. Doba laténská

2.1 Chronologie

Než se dostaneme k samotným depotům, je potřeba se přiblížit do doby, kterou se tato práce zabývá. Laténská kultura, která se objevuje v mladší době železné a zaniká půl století před Kristem, byla mnohaletým bádáním rozdělena do podrobných chronologických stupňů. Nejideálnější rozdělení provedl P. Reinecke, který rozdělil dobu laténskou na 4 základní stupně, které se pozdějšími úpravami rozvedly do podoby, kterou používáme dodnes (*Venclová 2008*, 21). Tuto chronologii používám ve své práci a je zde uvedena v tabulce číslo 2. V závěrečné fázi laténského osídlení, která je z hlediska deponování předmětů důležitá, se přikláním k chronologickému konceptu od Jiřího Walhausera. Ta počítá se zánikem oppid nejpozději v období třetí čtvrtiny 1. století př. n. l., tedy ke konci fáze LT D1, kdy také na naše území přichází ve větším měřítku germánské obyvatelstvo (kmen Hermundurů?). Fáze LT D2 vyznačuje časnou dobu římskou (Eggers A), který doplňuje historický údaj o „druhé germánské invazi“ pod vedením Marobuda roku 9–6 př. n. l., která ovšem nezapříčinila pád oppid a tím i úpadek moci a ekonomiky českých Keltů (*Waldhauser 1983*, 325-341)

BC	STŘ. EVROPA	ČECHY
500	480	480
	LT A 460	LT A 460
400	420	390
	LT B1 410	LT B1 375
	330	330
300	320	320
	260	260
	250	250
200	175	190
	165	175
	125	130
100	115	80
	50	110
		70
0	30	25
	LT D2	LT D2b 40

Tab. 2: Absolutní datování jednotlivých fází doby laténské v Čechách a ve střední Evropě (podle *Venclová 2008, 21*)

3. Cíl a metoda

Jelikož se tato práce v první řadě zakládá na publikovaných informacích, bylo zapotřebí nastudovat potřebnou literaturu. Katalogizací a porovnáním nalezených materiálů tak došlo k vytvoření databáze obsahující lokality a data o depotech (Tab. č. 1 v příloze). Cílem práce je tedy vyhotovení nejaktuálnějšího komplexního vyhodnocení nemincovních depotů z doby laténské, přesněji převážně z období LT A-D. Lokace depotů se zaměřuje do užší střední Evropy, ve které jsem si vybral státy Českou republiku a Slovensko. Slovensko ale hodnotím u většiny lokalit pouze okrajově základními informacemi, jelikož jde především o návaznost na Moravu. Oba dva státy jsem si vybral proto, že mají úzkou spojitost s posledním osudem laténské kultury ve

střední Evropě. Dále také byla provedena typologická analýza jednotlivých prvků hromadných nálezů a hodnocení jejich nálezového a krajinného kontextu. Díky tomuto studiu pak byla vyhotovena charakteristika laténských depotů, která pomůže k jejich třídění a interpretaci a také přiblíží kulturu doby laténské.

Metoda práce je založena na sběru dat z publikované české a zahraniční literatury, k čemuž bylo potřeba nastudovat nálezový fond doby laténské. Na tomto základě byla vypracována databáze lokalit (Tab. 1) s nálezy a jejich popis. Ke každému nalezišti jsou uvedeny co nejvíce detailní informace, které zahrnují situaci nalezení, co nejpřesnější lokalizaci a místo dnešního uložení nálezu. Každé naleziště má také uveden odkaz na použitou literaturu. Tabulka 1, která se nalézá na přiloženém CD s přílohami, obsahuje mimo jiné i grafy, a to ke každému zkoumanému období. Grafy, které jsou propojené s údaji v tabulce, pak vyjadřují hodnoty, které celá tato práce zkoumá a vyhodnocuje. Každá lokalita v tabulce je opatřena pořadovým číslem, které se nalézá i zde v této práci. Soupis pak obsahuje údaje jednotlivých lokalit, které popisují průběh od nalezení depotu po jeho vyhodnocení. V samotném soupisu nejsou uvedeny počty a přesně vypsané nálezy, protože díky číslování a názvům jsou lokality propojené s tabulkou, která obsahuje všechny nálezy obsažené v depotu rozdělené do kategorií a uvádí jak jejich celkový počet, tak další údaje jako jestli byly nálezy celé, ve zlomcích (pokud je uvedeno ve zdrojové literatuře) a také hmotnost, která se ale ve sledování bohužel nijak neobjeví, protože jí uvádějí pouze 4 lokality.

Soupis každé jednotlivé lokality se skládá z několika položek. Nálezové okolnosti uvádějí kdy, jak, kým a kde byl depot nalezen a jak se dostal do povědomí archeologů a jestli na místě nalezení provedli archeologický výzkum. Poloha popisuje, kde přesně se nález nacházel s detaily jako nadmořská výška, blízké vodní toky a jak vypadala sonda, ze které byl depot vyjmut. U některých případů je uvedeno i blízké soudobé osídlení a je to pouze v případech, u kterých je to uvedeno v příslušné literatuře. Dále je zde uveden pouze v několika případech údaj o možném uložení depotu do obalu. Dnešní uložení uvádí muzeum, ve kterém se nález nachází a uvádí také jeho inventární číslo, pokud je známé. Je zde uveden i údaj o konzervaci nálezů pokud tak bylo učiněno. Klasifikace nálezu uvádí, do jakého období depot řadíme a jestli se jedná o depot železných předmětů nebo šperků. Je zde vypsaný obecný popis složení depotu, který je

pak uveden detailně v Tab. 1 v příloze. Funkce depotu vyjadřuje myšlenku autora díla, který o konkrétním depotu napsal, proč byl depot uložen. Číslo obrázků depotů, jsou uvedena pod odrážkou Obr. č. a samotné obrázky jsou v příloze na CD. Pokud je zde napsáno neuveden, není obrázek do přílohy zařazen a to buď z důvodu neexistujícího obrázku, anebo z důvodu výběru. Na posledním místě je uvedena literatura, která byla ke zpracování depotu použita. U některých zde vyjmenovaných položek mohou údaje v literatuře chybět, a tak je u takových případů napsáno: „Neuvedeno“.

4. Dějiny bádání

Vůbec prvním laténským depotem nejen na našem území, ale i v Evropě je nález šperků z Ptení okr. Prostějov z roku 1868 (*Čižmář 2002*, 194). Ve světě sice vyvolal patričnou pozornost, avšak v tisku a publikacích se objevovaly pouze určité zmínky a co se týče obrázků nálezů, tak ty byly poskrovnu publikovány pouze v tuzemské literatuře (*Čižmář 2002*, 194). Roku 1956 se sice J. Filip o ptenském depotu zmiňuje, ale bez žádného vyobrazení. Až po více než sto letech se díky shromáždění informací Jiřím Medunou stává depot populárním v evropském měřítku (*Meduna 1970*, 47-59). Právě on shromáždil jemu dostupné nálezy z Národního muzea v Praze a Moravského zemského muzea v Brně. Pokusil se také o rekonstrukci nálezových okolností dle dopisů a prací okolo doby nálezů. Jeho zásluhou je také to, že byl depot uveden v evropském soupisu laténských depotů, který vytvořila G. Kurz (*Kurz 1995*, 174), jelikož shromáždil necelé dvě desítky předmětů z Národního muzea a Moravského zemského muzea (*Hlava 2015*, 276). Depot však v té době neuvádí kompletní, protože po jeho nalezení byl darován do vícera muzeí a sbírek. Nejlepší souhrn byl publikován v roce 2002 Milošem Čižmářem, který ve své práci zmiňuje úplný seznam s doplněnými nálezy a také vyčerpávající informace k tomuto depotu (*Čižmář 2002*, 194-225) a později také práce Miloše Hlavy (*Hlava 2015*, 247-290).

Dalším významným objevem v historii laténských nemincovních depotů byl objev kotle se šperky v Obřím prameni v obci Lahošť nedaleko Duchcova roku 1882 (*Kruta 1971*). Tento objev se stal natolik významným, že podle něho byly pojmenovány i chronologické fáze stupně LT B1 a to na podskupiny B1a, která se nazývá předduchcovský horizont a B1b, c označená jako duchcovský horizont. Bohužel jsou však nálezové okolnosti, podobně jako v případě depotu z Ptení, jen velmi kusé. Oba

dva nálezy mají dosti společné, a to například to, že byly nálezy bezprostředně po nalezení rozdány do různých muzeí, aniž by se řádně spočítaly a zdokumentovaly. V případě duchcovského pokladu se bohužel přesný počet nálezů asi již nikdy nedozvíme, a tak nám zbývají pouze odhady badatelů, jež se o nález bezprostředně po nalezení zajímali a sečtené soubory z muzeí, které se dochovaly do dnešních dnů. První jména, která jsou potřeba u tohoto nálezu uvést, jsou Tobisch, Berger a Smolík. Ti ještě téhož roku, kdy byl poklad nalezen, vytvořili zprávy o nalezení a pokoušeli se o interpretaci a o popsání nálezových okolností. Informace jsou ale tak strohé a zkreslené, že na některé nemůže být brán zřetel. S jistotou akorát víme to, že kotel, ve kterém se údajně všechny nálezy nacházely, byl nalezen v hloubce 5 metrů od úrovně terénu. Dále máme k dispozici také první kresebnou dokumentaci od Bergera (1882a), ve které jsou i nálezy dnes již nedohledatelné a ztracené. Právě tento článek pro nás představuje největší zdroj informací. První číselný výčet předmětů z muzeí je publikován v roce 1937 v Glottově práci, která se zabývá i zasazením nálezu do laténského prostředí v severozápadních Čechách. Nálezem se také zabýval Jan Filip, který určil právě již zmíněný duchcovský horizont a publikoval vybrané nálezy ze tří českých muzeí. V Evropském měřítku pak nález představil v roce 1971 česko-francouzský archeolog Václav Kruta, který ve své knize uvádí takřka vyčerpávající informace (*Kruta 1971*, 94). Poslední třešničkou na dortu je pak práce Miloše Hlavy (*Hlava 2011*, 419-430), ve které publikuje různé dopisy mezi lidmi a muzei, kteří měli s pokladem co dočinění a předměty hodlali vyměňovat. Také jsou zde osvětleny další příběhy nálezů z různých sbírek.

Od nálezů depotů, nalezených v 19. století se přesuneme do první poloviny 20. století. V této době máme informace o třech nalezených depotech. Jde prvně o nálezy metalických předmětů a nářadí určených k vykonávání různých povolání a řemesel. První takovýto nález byl učiněn roku 1913 na lokalitě Hostýn okr. Kroměříž, kde bylo nalezeno 12 kos ukrytých pod žernovem. Tento nález je však uveden až v roce 1971 a obsahuje pouze základní informace (*Ludikovský 1971*, 315). Publikován je také v soupisu evropských laténských depotů (*Kurz 1995*, 151, 239). Další dva nálezy máme z roku 1936. V Benátkách nad Jizerou byl při stavbě domu nalezen hromadný nález obsahující 2 meče, kopí, dláto a závěs kotle (*Waldhauser 1996*, 77-78). U tohoto depotu, tak jako u mnoha dalších, nelze stanovit hypotézu, zda jde o např. obětinu

zemědělským kultům (možný případ Hostýnu), protože se v depotu vyskytují nástroje různých profesí. Stejně to máme u lokality Kolín, nalezené v témže roce, kde bylo nalezeno 68 železných nástrojů a předmětů pohromadě. Jednalo se o náhodný objev, který prvně uvedl v literatuře Jan Filip roku 1946. Podrobné analýze a celkovému hodnocení se nálezu dostalo až v roce 1982 a to prostřednictvím Aleny Rybové a Karly Motykové (*Rybová – Motyková 1983, 96-174*).

Koncem 60. let se nám začínají objevovat depoty na území Slovenska. Bohužel jsem nebyl schopen z dostupné literatury zjistit, zdali tomu nebylo již dříve, protože pro polovinu nálezových lokalit nemám dohledanou dataci. V roce 1968 byl nalezen první depot na území oppida Pohanská u Plaveckého Podhradie (*Pieta 2008, 198*). V průběhu jednoho roku byly nalezeny další dva a to společně s prvním archeologickým výzkumem, který vedl J. Paulík. Další depoty se pak začínají na této lokalitě objevovat až v roce 1989 a to v tak masivním měřítku, že je jisté, že lokalita byla nejen obrovským centrem daného regionu, ale prodělala možná i vojenský konflikt, který zapříčinil masové ukrývání majetku. Nutno dodat, že rozmach nalézání depotů proběhl právě s nelegálním hledáním pokladů za pomoci detektoru kovů. Toto období začíná na přelomu 80. / 90. let a skutečný rozmach poté začíná po roce 2000 (*Pieta 2008, 198*).

Vraťme se na území České republiky. V 80. letech jsou nalezeny 3 depoty a v roce 1990 jeden depot pomocí archeologického výzkumu. Jde o depoty z lokalit Chýnov (*Sankot – Vojtěchovská 1986, 119-124*), Soběsuky (*Holodňák 1991, 423-435*), Všemina (*Čižmář – Kohoutek – Langová 1993, 161-175*) a Ježkovice-Černov 2 (*Čižmářová 2004, 197-199*). U třetí a čtvrté uvedené lokality byl při nalezení nápomocen již detektor kovů. Poslední uvedená lokalita Ježkovice-Černov 2 (první depot nalezen roku 1987 amatérským hledačem) je také zatím posledním místem, kdy byl depot nalezen při archeologickém výzkumu a došlo tak k zajištění úplných odborných informací z místa nálezu. V roce 1985 byl zdokumentován první depot nalezený hledačem pokladů za pomoci detektoru kovů a to na hradišti Rýsov u Provodova. Zde se pak v roce 1987 našly další dva depoty (*Čižmář – Langová – Kohoutek 2014, 641-653*). V 90. letech máme na území Čech nalezeny 2 depoty a to jeden ve Stradonickém oppidu, který byl nalezen detektorem kovů a předán archeologům přes třetí osobu (*Waldhauser 1995, 418-425*) a druhý nalezený v Bezdědovicích na Blatensku, který byl objeven zcela

náhodně při těžbě hlíny (*Michálek 1999*). Právě v okolí Bezdědovic byly nalezeny s tímto 3 depoty, z nichž ty další dva byly nalezeny již pomocí detektoru kovů. V jižních Čechách se právě depoty z nálezů z Bezdědovic zabývá Jan Michálek, Jiří Fröhlich a Jaroslav Jřík. Od roku 2000 máme na našem území evidováno 10 depotů nalezených do roku 2013. Všechny jsou již nalezeny amatérskými hledači za pomoci detektoru kovů. V tomto období bych rád zdůraznil lokalitu Buchlovice, na které je, podobně jako v případě Bezdědovic, nalezeno větší množství depotů a to konkrétně také 3 (*Čižmář 2014, 627-639*). V případě slovenských lokalit je potřeba upozornit na lokalitu Kolačno, kde jsou hromadné nálezy 4 a také na již zmiňovanou lokalitu Plavecké Podhradie, kde bylo od roku 1968 do roku 2007 nalezeno 14 nemincovních metalických depotů (*Pieta 2008, 198, 203*).

4.1 Současný pohled

U depotů, a to jak u mincovních, tak nemincovních, se řeší především, na jaké lokalitě byly uloženy, v jakém místě nebo v čem byly depoty uloženy. Určují se také druhové kategorie. Jako první si určíme, na jakých místech se depoty nalézají. Místa se dají rozdělit do třech kategorií: Na depoty uložené v prostředí sídlišť či opevněných poloh, jako jsou hradiště a oppida, na depoty mimo tyto areály a na depoty, které se nalézají ve vodním prostředí (prameny, studny, břehy vodních toků či přímo ve vodním toku, v rašeliništích, slatinách), dále pak v blízkosti dopravních a obchodních tepen, stezek a spojů, v jeskyních a pod převisy, ve skalních rozsedinách a také v areálech kultovních míst a okrsků (*Michálek 1999, 30*).

To byly tedy tři možné interpretace lokalit depotů. Nejvíce byly depoty ukládány na různých místech jako například ve vodním prostředí v pramenech, studnách, březích řek a v nich, v podmáčeném území jako jsou bažiny a slatiny. Dále pak na různých obchodních stezkách, jeskyních a skalních puklinách. V obytných prostředích to pak byly sídliště, hradiště a oppida, kde se předměty vyskytují buď uvnitř těchto areálů, nebo v blízké vzdálenosti. Depot se může vyskytovat i na kultovních místech, jako jsou svatyně i vrcholy starších mohyl. Mohou být i v prostředí Viereckschanzen neboli v čtyřúhelníkových valech (*Michálek 1999, 31*).

Na Slovensku jsou dle K. Piety depoty rozdělené podle místa z hlediska stavu při ukládání. Rozděluje je na tři kategorie. První jsou skupiny předmětů jako původní

tezaurus, a jedná se o předměty nalezené v sídlištních objektech. Jde o předměty, které byly uloženy při náhlém opuštění příbytku, které nepochybně patřily vlastníkov domu. Druhá skupina jsou depoty uložené v časech nouze a jde o nálezy, které se vyskytují převážně na hradištích púchovské kultury. Na těchto hradištích jdou zcela bezpečně rozpoznat zánikové horizonty, z nichž některé vedly k úplnému opuštění hradišť, a proto můžeme mluvit o této kategorii. Poslední kategorií jsou předměty v kultovním rozměru depotů, za které můžeme označit předměty jako různé magické artefakty anebo uložení na zvláštních místech, jako jsou prameny, skalní pukliny a vrcholky hor. Předměty mohou být uměle deformované či poškozené. Větší počty depotů mohou svědčit také tyto kultovní praktiky anebo také ukrytý majetek v časech ohrožení (*Pieta 2008*, 208, 210).

Depoty mohou být na výše zmíněných místech ukrývány v různých obalech. Mohou být v nádobách, a to většinou v hliněných nebo v bronzových, kde máme příklad depotu z Duchcova, kde byly šperky uloženy ve velkém bronzovém kotli. Dále pak mohou být předměty uloženy v organických obalech, a to v obalech látkových (lněných či plátěných), anebo v kožených. Kožené pytlíky se poznají, byť jsou rozpadnuté, podle hráněných bronzových kroužků, které pytlík uzavíraly. Ze zahraničí známe i depot uložený v látkovém obalu, který byl uložený v dřevěné bedýnce (*Michálek 1999*, 31-32).

Druhé kategorie, které jsou dále rozvedeny v kapitole 7.1 Obsah depotů, jsou seskupením nálezů do kategoričkových celků pro jejich přehlednější hodnocení. Pozdně halštatské až pozdně laténské rozdělení nemincovních depotů a depotů bez šperků, obsahuje tyto nálezy: Hřivny ze železa, drahých kovů a slitků, a druhé jsou nástroje, nářadí a náčiní ze železa, které se dělí na další kategorie: Ohništní nářadí, zbraně, kovářské nástroje, koňské postroje, části vozů, zemědělské náčiní, domácí nářadí a domácí výroba, domácnost, železné hřivny, kovové nádoby a ostatní. Dle autorky tohoto rozdělení s v tomto složení jedná o kumulace starého kovu a kovářské poklady (*Kurz 1995*). Kovové nástroje se také rozlišují podle typu výkovů dle P. Drdy a A. Rybové. Jde o nástroje, nářadí, náčiní a speciální pomůcky, dále stavební součástky, zařízení domu a kuchyně, oděv, ozdoby amulety a ústroj, výzbroj, postroje, jezdecké potřeby a součástky vozů. Tyto nálezové kategorie byly vykonstruovány z nálezů na

oppidech ve středních Čechách, které se určovaly ze 135 typů výkovů (*Michálek 1999*, 33-34).

5. Kritika pramenů

Vzhledem k tomu, že tato práce je výsledkem bádání pouze za pomoci literatury, je nezbytné provést hned na začátku kritiku pramenů. Pojem depot či poklad se vyskytuje ve všech možných zdrojích a to ať už v novinách, na internetu, v odborné i umělecké literatuře či v televizi celkem často, jelikož je zájem o hromadné soubory nálezů velký. Bohužel na tuto problematiku, která je v laténské kultuře dosti důležitá, neexistuje souhrnné dílo, které by se zabývalo pouze tímto typem depotů, ale existují syntézy, které depoty popisují velmi dobře (*Michálek 1999*). Vyskytují se hlavně publikace, které zveřejňují výzkumy ohledně těchto depotů, ze kterých jsem převážně čerpal data pro tuto práci. Některé publikace jsou zpracovány vpravdě mistrovským dílem, některé jsou ale dosti okleštěné, nebo obsahují chybné údaje a některé neobsahují údaje skoro žádné. Proto je zapotřebí brát zřetel na tuto skutečnost a náležitě s ní pracovat.

Hlavní publikace, která otevřela brány pro vznik této práce, se týkala prvně nalezeného depotu z Bezdědovic (*Michálek 1999*). Toto dílo bylo pro začátek a de facto po celou dobu jedním z hlavních zdrojů poznání nemincovních metalických depotů, protože obsahuje úplně všechny podrobnosti, které jsou pro zveřejnění takového výzkumu potřeba. Tato publikace obsahuje vedle odborného popisu nalezení a zpracování tohoto depotu také typologii nálezů, dataci, nákresy nálezů i fotky, metalografický výzkum vybraných nálezů, další nálezy ve svém okolí a plno dalších věcí, které depot definují. Protože zde Jan Michálek uvedl vskutku vyčerpávající informace, stalo se pro mne toto dílo jakousi biblí v tomto bádání.

Keltský poklad z Bezdědovic na Blatensku ovšem není jedinou publikací, která byla sepsána výborným a přehledným způsobem. Jako další bych uvedl práce týkající se depotu železných nástrojů z Bohdalovic (*Michálek – Fröhlich – Chvojka – John 2014*, 707-716) a depotu z Rýsova, obec Provodov (*Čižmář – Langová – Kohoutek 2014*, 641-653). Tyto dva články, zaměřující se s přesností na dané depoty, byly pro mne další inspirací, jak vůbec tuto práci zpracovávat. Jsou zde uvedeny náleзовé okolnosti, které

pojednávají, jak a kým byl depot nalezen, kde přesně se místo nálezu nachází i s použitím GPS souřadnice, kdy proběhla dokumentace, čili archeologický průzkum, a také kde se předměty dodnes nalézají. Následuje popis předmětů, který je velice detailní a uvádí např. i hmotnost, která ve většině případů uváděná není. Popis předmětů je tak detailní, že by snad ani nebyly zapotřebí fotografie a nákres tohoto depotu. Dále je zde uveden také způsob konzervace nálezů, což je velice důležitá informace, protože může dojít k tomu, tak jak je tomu právě v případě Bohdalovic, že se při konzervaci naleznou různé detaily nástroje. Zhodnocení a datování depotu je popsáno velice dobře a jsou zde uvedeny i další lokality s metalickými nemincovními depoty. Právě tato část, doplněná i o mapu, mě výrazně pomohla s hledáním dalších depotů a to nejen z Čech, ale i z Moravy a Slovenska. Bohužel jsem zde u dvou lokalit našel chybu v počtu nálezů, kterou jsem odhalil až po úporném hledání literatury, která se o tyto depoty zajímá detailněji (Čižmář – Kohoutek – Langová 1993; Čižmář – Langová – Kohoutek 2014). Po setkání s tímto případem jsem se daleko více zaměřil na vyhledávání přesných a ověřených dat v primární literatuře, protože kdybych na tuto chybu nepřišel, došlo by ke zkreslení dat. Konkrétně se jedná o lokality Rýsov u Provodova a Všemina. O těchto lokalitách se dozvíme například v Encyklopedii hradišť na Moravě a ve Slezsku, kde je ale pouze uvedena informace o nalezení depotu, avšak detaily nikoliv. V Pravěkých dějinách Moravy se konečně dozvídáme počet předmětů, který je uveden v práci Depot železných nástrojů z doby laténské z Bohdalovic (okr. Český Krumlov), a z tohoto důvodu jsem zpočátku došel k názoru, že počty sedí, i když stále chybělo detailní rozpracování a typologie nálezů. A tak jsem se později hledáním příslušné literatury, kvůli zlepšení poznatků, dozvěděl, že početní údaj v Pravěkých dějinách Moravy zahrnuje kolekci všech železných nástrojů, včetně depotů, které byly na dané lokalitě nalezeny, a to už jak povrchovou prospekci, tak detektorem. V práci Depot železných nástrojů z doby laténské z Bohdalovic (okr. Český Krumlov) se bohužel údaje z Pravěkých dějin Moravy pokládají u obou lokalit za jeden komplexní depot, a tak předkládají nepravdivou informaci, která může nepozorným studiem vytvořit závažnou chybu ve srovnávací analýze dat, která se týká počtu jednotlivých nálezů v depotu. Tato skutečnost byla ale našťástí jediným negativem, které jsem v této práci objevil, a našťástí se dala snadno vyřešit. Pod tímto souhrnem lokalit, který jsem jmenoval, se nalézá další užitečný poznatek, a to typologie nalezených nástrojů, která pro mne byla důležitá a

seznámila mne s přesným vzhledem určitého typu nálezu. Na závěr je pak sepsané soudobé osídlení v okolí nálezu a uvedená literatura.

Obdobně, jako je tomu v pracích o depotech v Moravských křižovatkách, jsou zpracovány i další lokality. Z lokalit jmenuji například Benátky nad Jizerou, Podolí, Vlastec - Temešvár, Loučka, Přílepy, Ptení a již v minulém odstavci uvedený Rýsov u Provodova a Všemina. Informace o lokalitě Hostýn ale naopak byly velice strohé a bez obrázku nálezu, což je škoda vzhledem k zajímavosti depotu, který obsahoval 12 kos uložených pod žernovem.

Předchozí odstavce byly věnované především lokalitám v České republice, tedy přesněji v Čechách a na Moravě (ve Slezsku se depoty z doby laténské nevyskytují). Nyní se přesuneme na Slovensko. Zde bohužel bude odstavec poněkud kratší, protože slovenské depoty nejsou převážně zpracovány tak dobře, jako ty naše a také jsem neměl možnost se dostat k některé literatuře. Takřka jediným zdrojem týkajícím se depotů ze Slovenska byla kniha *Keltské osídlenie Slovenska* od Karola Piety (*Pieta 2008*). Tato kniha ovšem obsahuje seznam všech nalezených depotů do roku 2008 a zahrnuje nejen seznam lokalit s informacemi o nálezech a dataci, ale i rozepsané některé lokality s podrobnějšími informacemi, které ale nejsou sepsány všechny a obsahují i nesrovnalosti objevené při porovnávání se seznamem lokalit. Bohužel v mnoha případech chybí obrázky depotů, rok a přesné místo nalezení a údaje o příčině nalezení. Seznam se mi podařilo rozšířit pouze informacemi od Radoslava Čambala. Jeho podání zpracování depotu je stejné jako u českých autorů, takže obsahuje veškeré informace, které jsou pro pochopení kontextu na dané lokalitě nutné (*Čambal 2009*, 153–164).

Na závěr této kapitoly je potřeba ještě upozornit na důležité problémy, které se při zpracovávání této práce vyskytly. Jsou jimi především rok nalezení a zpracování depotu a také depoty odevzdané či zapůjčené k dokumentaci od amatérských hledačů pokladů. Například nejstarší nalezený depot na území České republiky, který byl nalezen roku 1868 v Ptení, byl podrobně zpracován až sto let od objevení a později k němu přibýly další části. Podobný osud čekal i duchcovský depot, jehož části byly po nalezení roku 1882 roztroušeny po různých muzeích a některé se nadobro ztratily. Právě tyto příklady

poukazují na to, že informace o nálezech mohou být u dříve nalezených depotů více či méně zkrácené, a to až už o místě nalezení, tak především o počtu nálezů v depotu. To samé pak platí v případě „detektorářů“, tedy nelegálních hledačů pokladů. Amatéry prováděná detektorová prospekce začíná na území České republiky a Slovenska již koncem 80. let a přináší sebou sice valnou většinu dnes známých depotů, ale většina z těchto nálezů bohužel není podrobena archeologickému výzkumu na místě nalezení. Je zde tedy obrovské riziko, že se v publikacích objevují chyby způsobené právě amatérskými hledači, kteří jsou dokonce schopni depoty zvětšovat o nálezy nalezené jinde anebo naschvál označují špatné místo nalezení. Dalším problémem je také koroze vyzdvižených předmětů. Ta se na nálezů někdy podepíše natolik, že nástroje mnohdy nelze ani identifikovat, a nelze také určit, zda došlo k úmyslnému poškození předmětu, nebo k tomu došlo vlivem přírodních podmínek.

6. Soupis depotů

Dle současného stavu poznání jsem provedl analýzu shromážděných dat, která se snaží popsat každou lokalitu co nejpodrobněji. Dle nálezového kontextu, typologie jednotlivých prvků, přírodního prostředí a datace tak bude vytvořena interpretace celé problematiky. Konkrétní výčet nálezů obsahuje tabulka č. 1 v příloze. Analýzu dat zpočátku rozdělíme na oblasti, ve kterých se depoty nacházejí.

6.1 Depoty v Čechách

1. Benátky n. Jizerou (okr. Mladá Boleslav)

- Nálezové okolnosti: Depot byl dokumentován roku 1936, kdy byl nalezen při stavbě domu. Objevitel pan Špitálský depot předal nejprve panu J. Šturmovi a ten jej poté předal k dokumentaci. Místo nálezů bez archeologického výzkumu.
- Poloha: SZ okraj intravilánu Nových Benátek v ulici Čeňka Prause. Místo se nachází v rovině v nadmořské výšce 224 m.
 - Vodní toky: 225 m od řeky Jizery.
 - Sonda: Neuvedeno.
- Dnešní uložení: Uloženo v muzeu v Benátkách n. Jizerou. Č. inv.: 4892 - 96
- Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténsko-římské,

konkrétně LT D (přechodné období?). Depot obsahoval zívěš, meče, kopí a dláto.

- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: Neuveden.

(*Waldhauser 1996, 77-78*)

2. Bezdědovice 1 (okr. Strakonice)

- Nálezové okolnosti: Roku 1997 byl depot nalezen Karlem Říhou z Bezdědovic náhodně při těžbě hlíny. Nález byl poté oznámen Karelem Petránem, vedoucím Městského muzea v Blatné a proto byl záchranný archeologický výzkum, za doprovodu nálezce, proveden co nejdříve, a to ve dnech 19. a 24. 6. 1997.

- Poloha: Mírný západní svah lesa Dubina (Dubiny) svažující se do údolí Závišínského potoka. Nadmořská výška: 487 metrů n. m.

- Vodní toky: Závišínský potok vzdálený necelých 600 metrů.

- Sonda: - 3x3 m

- Uložení depotu v hloubce 20-30 cm kryté velkým kamenem na ploše 70x60 cm v žlutavé písčité lesní půdě.

- Většina předmětů vyzvednuta neodborně amatérem.

- Použitím detektoru kovu dohledány další předměty.

- Osídlení v blízkosti nálezů: necelých 500 metrů jihovýchodně od soudobého sídliště.

- Původně byl nejspíše depot uložen v plátěném, či jiném organickém obalu dle autora.

- Dnešní uložení: Hromadný nález je uložen ve sbírkách Městského muzea v Blatné, př. č. 8/97 - inv. č. A 601 - A 782 (mimo A 776 - vynecháno). Nález byl odborně konzervován kvůli své výjimečnosti.

- Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D1. Depot obsahoval kladiva, výhňovou lopatku, pilník, sekery, kopáč, motyku, lopaty, klíč, pérovou závlačku, nože, pérové nůžky, vidlici na maso, skoby, pásky z nádob, náboje kola, koňské postroje a další.

- Funkce depotu: Obětní (votivní) funkce, nebo ukrytý majetek podle autora.

- Obr. č.: 3, 4, 5, 6, 7.

(*Michálek 1999*)

3. Bezdědovice 2 (okr. Strakonice)

- Nálezové okolnosti: Depot nalezený v roce 2000 našel amatérský hledač Vlastimil Spálenský pomocí detektoru kovů. Archeologický průzkum Jana Michálka za doprovodu nálezce uskutečněn dne 18. 6. 2006 nepřinesl žádné další nálezy.

- Poloha: Rozrušený lesní terén na SZ předvrcholu Málkovského vrchu (kóta 543 m). Depot se nachází asi 1500 m SSV od depotu Bezdědovice 1 (1997). Nadmořská výška: 528 m.

- Sonda: - Předměty rozptýleny na ploše asi 15 x 15 m

- Depot vyzvednut amatérem

- Dnešní uložení: Uloženo v soukromé sbírce pana Vlastimila Spálenského

- Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D1. Depot obsahoval sekeru, kování zámku, hrot šípu a další.

- Funkce depotu: Neuvedena.

- Obr. č.: 8.

(*Fröhlich – Michálek – Jiřík 2011, 129-130, 160-161*)

4. Bezdědovice 3 (okr. Strakonice)

- Nálezové okolnosti: Depot objevil roku 2008 znovu Vlastimil Spálenský a předal jej v roce 2010. Objevil jej stejnou metodou jako u 2. depotu z Bezdědovic a to pomocí detektoru kovů. Nálezové a topografické údaje byly ověřeny při návštěvě lokality Janem Michálkem dne 10. 7. 2010 za doprovodu nálezce.

- Poloha: Mírný Z - JZ svah lesa Dubina. Asi 40 - 50 m JZ od prvního objeveného depotu Bezdědovice 1 (1997). Nadmořská výška: 484 m.

- Sonda: - Předměty rozptýleny na ploše o průměru 5 m.

- Depot vyzvednut amatérem.

- Dnešní uložení: Uloženo v Městském muzeu Blatná př. č. 47-54/2010

- Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D1. Depot obsahoval kování zámku, pérovou závlačku a další.

- Funkce depotu: Neuvedena.

- Obr. č.: 8.

(Fröhlich – Michálek – Jiřík 2011, 130, 160-161)

5. Bohdalovice (okr. Český Krumlov)

- Nálezové okolnosti: V září roku 2012 byl nalezen depot železných nástrojů pomocí detektoru kovů Petrem Jeřábkem. Základní dokumentace proběhla archeologem Ondřejem Chvojkou 27. 9. 2012, který byl o nález bezprostředně po nalezení informován. Samotné předměty byly vyzvednuty nálezcem v den nálezů.

- Poloha: Místo nálezů se nachází na prudkém západním svahu bezejmenného zalesněného návrší (kóta 766 m) 1350 m JV od tvrze v obci Slavkov a 300 m V od samoty Kronet. Nadmořská výška: 744 m.

- Vodní toky: Přítok Malého Strážného potoka je vzdálen cca 240m.

- Sonda: Uloženo ve skalní dutině o rozměrech: výška 30 cm, délka 60 cm a hloubka do 30 cm, na úpatí téměř 2 m vysoké skalní stěny.

- Osídlení v blízkosti nálezů:

- 16 km JZ od nejjihnějšího českého oppida u Třisova

- 5 km J od zkoumaného nehrazeného sídliště v Novosedlech u Kájova

- necelých 8 km JZ od laténského výšinného sídliště a ojedinělých nálezů v Českém Krumlově.

- Dnešní uložení: Uloženo ve sbírkách Regionálního muzea v Českém Krumlově. Nález odborně konzervován.

- Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D1. Depot obsahoval sekeru, koso, srp.

- Funkce depotu: Obětní (votivní) funkce dle autorů.

- Obr. č.: 9.

(Michálek – Fröhlich – Chvojka – John 2014, 707-716)

6. Duchcov (okr. Teplice)

- Nálezové okolnosti: Roku 1882 našli dělníci při čištění vřídla Riesenquelle (Obří pramen) v obci Duchcov bronzový kotol a v něm, či v jeho blízkosti spoustu šperků. Převážně šlo o spony, náramky a prsteny o minimálním počtu 1600 kusů. Archeologický výzkum neproběhl.

- Poloha: Místo nálezu se nachází v obci Lahošť poblíž Duchcova v nadmořské výšce 227 m.

- Vodní toky: Obří pramen.

- Sonda: Uloženo ve vřídle pramenu v hloubce cca 6 m. V okolí nálezu byly také údajně nalezeny nosné piloty, o kterých ale bohužel nemáme přesnější informace. Mohli ale sloužit právě v době, kdy byl depot uložen do vřídla.

- Dnešní uložení: Uloženo ve sbírkách mnoha muzeí v Čechách, na Moravě a Rakousku.

- Klasifikace nálezů: Celek depotů šperků z doby laténské, konkrétně LT B1. Depot obsahoval bronzový kotel, spony, náramky a prsteny.

- Funkce depotu: Obětní (votivní) funkce dle autorů.

- Obr. č.: 10, 11.

(*Kruta 1971, 94-98; Hlava 2011, 419-430*)

7. Holubov (okr. Český Krumlov)

- Nálezové okolnosti: 31. 5. 2013 našel pan Ouško 4 předměty pomocí detektoru kovů. Dne 14. 6. 2013 bylo po oznámení provedeno GPS zaměření a ověřovací sondáž. Výzkum prováděl J. John, K. Pokorná a nálezce. Při tomto průzkumu byly nalezeny další 2 předměty.

- Poloha: Místo nálezu se nachází na zalesněném západním svahu, návrší jižně od Holubova. Nadmořská výška 575m.

- Vodní toky: Dobrovodský potok vzdálen 270 m.

- Sonda: 0,8 x 1,2 m odkryla několik plochých kamenů do velikosti 30 cm.

Artefakty v hloubce pouhých 10-15 cm částečně pod kameny a mezi nimi.

Nálezy rozptýleny na ploše 30 x 40 cm.

- Osídlení v blízkosti nálezů:

- 1500 m východním směrem se nachází nejjižnější české oppidum Třísov.

- 500 m od depotu se našly povrchovým sběrem 2 mladolaténské lokality.

- Dnešní uložení: Uloženo ve sbírce Jihočeského muzea v Českých Budějovicích př. č. Z 76/2014.

- Klasifikace nálezů: Celek depotů šperků z doby laténské, konkrétně LT C2 - D1. Depot obsahoval bronzové kroužky, prsten a další.

- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: 12.

(*John – Houfková 2014, 181-192*)

8. Chýnov-Libčice n. Vltavou (okr. Praha-západ)

- Nálezové okolnosti: Nalezeno v roce 1982 při záchranném archeologickém výzkumu v sídlištním areálu.

- Poloha: Nález se nacházel na místě dnešního lomu na písek s názvem „Na špičce“ v nadmořské výšce 250 m.

- Vodní toky: Řeka Vltava je vzdálena cca 1300 m.

- Sonda: Uloženo pod podlahou chaty 21/82 na sídlišti z doby LT A.

- Dnešní uložení: Muzeum v Roztokách.

- Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT A. Depot obsahoval kladiva, pilník, dláto, pilu, kosy, nůž, zlomek meče, kopí, hrot šípu a sekáč.

- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: Neuveden.

(*Sankot – Vojtěchovská 1986, 119-124*)

9. Kolín (okr. Kolín)

- Nálezové okolnosti: Jde o náhodný objev hromadného uložení nástrojů z roku 1936, který prvně publikoval Jan Filip v roce 1946, ale pouze coby souhrnnou fotografií. Archeologický výzkum na místě nalezení neproběhl.

- Poloha: V podmačeném prostředí u levého břehu řeky Labe, na místě budoucí továrny na chemická hnojiva, která se nachází na západním okraji intravilánu města.

- Vodní toky: Labe.

- Sonda: hloubka 70 cm.

- Dnešní uložení: Uloženo ve sbírkách Regionálního muzea v Kolíně.

- Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT D1/D2. Depot obsahoval závěs kotle, kladivo, výhňovou lopatku, rydla, sekery, dláta, teslice, poříz, rýč, kosu, srp, motyky, radlice, klíče, nože, nůžky, zákolník, koňský postroj, kopí, štítové puklice, kování okraje štítu a další.

- Funkce depotu: Obětní (votivní) funkce či ukrytý majetek dle autorů. Uložení depotu ve vodním prostředí.

- Obr. č.: 14, 15.

(*Rybová – Motyková 1983, 96-174; Waldhauser 2001, 100*)

10. Lipany (okr. Kolín)

- Nálezové okolnosti: Není známo, jak byl depot nalezen ani kdy, pouze ho v roce 1899 zmiňuje archeolog Robert von Weinzierl a později v roce 1983 Rybová a Motyková ve svém článku o Kolínském depotu.

- Poloha: Neuvedena.

- Nadmořská výška: cca 300-350 m.

- Vodní toky: obcí Lipany protéká Vrbčanský potok.

- Sonda: Neuvedeno.

- Dnešní uložení: Uloženo v Národním muzeu.

- Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D1. Depot obsahoval sekeru, radlici, nůž, vidlici na maso a sekáč.

- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: 13.

(*Rybová – Motyková 1983, 96-174; Waldhauser 2001, 308*)

11. Podolí I (okr. Písek)

- Nálezové okolnosti: Roku 2009 při hledání militárií našel pan Řezáč pomocí detektoru kovů 3 železné předměty. Průzkumy na místě nálezů proběhly ve dnech 4. 9. a 24. 9. 2010 a upřesnily polohu nálezů, kde také ověřily hodnověrnost předaných údajů.

- Poloha: Místo nálezů se nachází asi 6 m severně od srázu k pravému břehu Budovického potoka a asi 350 m VJV od konce mostu přes řeku Vltavu. Depot se nachází cca 3 km od lokality Vlastec-Temešvár. Nadmořská výška: 397 m.

- Vodní toky: Budovický potok, Vltava.

- Sonda: 0,5 x 0,5 m.

- Dnešní uložení: Uloženo v soukromé sbírce.

- Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně

LT C2-D1. Depot obsahoval sekeru, oštěp a hrot šípu.

- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: 16.

(*Fröhlich – Michálek – Jiřík 2011*, 129-161)

12. Soběsuky (okr. Chomutov)

- Nálezové okolnosti: Při archeologickém výzkumu z let 1985 až 1988 byl roku 1987 nalezen depot v sídlištním objektu.

- Poloha: Nalezeno v sídlištním objektu 2001/87 v nadmořské výšce cca 245 m.

- Vodní toky: Řeka Ohře je vzdálena cca 250 m.

- Sonda: Sídlištní objekt s neuvedenými rozměry.

- Dnešní uložení: Neuvedeno.

- Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně

LT C-D. Depot obsahoval klíče a sekáč.

- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: Neuveden.

(*Holodňák 1991*, 423-435)

13. Stradonice (okr. Beroun)

- Nálezové okolnosti: Přesný rok nalezení není uveden. Zpráva byla publikována v roce 1995. Ani nálezce není znám. Depot ohlásil překupník z třetí ruky pan Menšík, který sdělil základní, avšak ne moc přesné informace o depotu nalezeném nelegálním hledačem za pomoci detektoru kovů.

- Poloha: Depot údajně získán z míst 2 – 3 m. Z od koruny valu na nejvýše položeném bodu oppida z hloubky cca 60 cm. Oppidum se nachází na náhorní plošině vrchu *Hradiště* v nadmořské výšce 380 m, ve které měl být i depot.

- Vodní toky: Habrový potok je vzdálen cca 250 m a řeka Berounka je vzdálena cca 1000 m.

- Sonda: předměty dislokovány na rovné ploše 70 x 80 cm v hloubce cca 60 cm. Při kopání údajně registrovány kameny až do velikosti dlažební kostky a hrudky červené hlíny až do velikosti cihel.

- Dnešní uložení: Uloženo v Národním muzeu.

- Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D1. Depot obsahoval rožeň, sekeru, kosy, radlici a krojidlo.
 - Funkce depotu: Obětní (votivní) funkce dle autora. Možné i uložení do hradby oppida.
 - Obr. č.: 18.
- (*Waldhauser 1995, 418-425*)

14. Vlastec-Temešvár (okr. Písek)

- Nálezové okolnosti: Hromadný nález železných předmětů našel anonymní „detektorář“ (nebo „detektoráři“?) v roce 2011. Dne 25. 6. 2011 byla provedena prohlídka místa a jeho zaměření, kterého se účastnil O. Chvojka, J. Fröhlich, J. Michálek a prostředník, který nálezy zapůjčil k dokumentaci do muzea v Českých Budějovicích.
 - Poloha: Les SV od kaple v osadě Struhy u Vlastce na JZ svahu zalesněného bezejmenného návrší, nad Křeneckým potokem na katastrálním území Vlastce a patrně i Temešváru. Nadmořská výška: 396 m. Depot se nachází cca 3 km od lokality Podolí I.
 - Vodní toky: Křenecký potok; v blízkosti se nachází soutok Křeneckého potoka a jeho přítoku.
 - Sonda: Nálezy rozptýlené na větší ploše.
 - Dnešní uložení: Uloženo v soukromé sbírce v Táboře.
 - Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C-D. Depot obsahoval sekery, vrták, srp, kopí a řetězy.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: 17.
- (*Michálek – Chvojka – Fröhlich – Jiřík – Pták 2014, 151-180*)

6.2 Depoty na Moravě

15. Buchlovice 1 (okr. Uherské hradiště)

- Nálezové okolnosti: Nález pomocí detektoru kovů z roku 2006.
- Poloha: Místo nálezu se nachází na hradisku „Modla“ u Buchlovic na severním svahu, pravděpodobně ve valu opevnění v nadmořské výšce 510 m.

- Vodní toky: Místo nálezů leží v blízkosti jímky, která může být pozůstatkem vodní nádrže. 1 km od vrcholu se nalézají několik studánek.
 - Dnešní uložení: Uloženo ve sbírkách Moravského zemského muzea.
 - Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D1. Depot obsahoval sekeru, dláto, kosy, radlice, krojidlo, držadlo vědra a ráfy kol.
 - Funkce depotu: Obětní (votivní) funkce dle autora. Ve valu opevnění.
 - Obr. č.: 19.
- (Čížmář 2014, 627-639)

16. Buchlovice 2 (okr. Uherské hradiště)

- Nálezové okolnosti: Nález pomocí detektoru kovů z roku 2006.
 - Poloha: Místo nálezů je nejspíše poblíž depotu č. 1 a nachází se tudíž také na hradisku „Modla“ u Buchlovic na severním svahu, pravděpodobně ve valu opevnění v nadmořské výšce 510 m.
 - Vodní toky: Místo nálezů leží v blízkosti jímky, která může být pozůstatkem vodní nádrže. 1 km od vrcholu se nalézají několik studánek.
 - Dnešní uložení: Uloženo ve sbírkách Moravského zemského muzea.
 - Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D1. Depot obsahoval sekery, dláto, kosu, ráfy kol, kopí, hřivny a další.
 - Funkce depotu: Obětní (votivní) funkce dle autora. Ve valu opevnění.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (Čížmář 2014, 627-639)

17. Buchlovice 3 (okr. Uherské hradiště)

- Nálezové okolnosti: Nález pomocí detektoru kovů z roku 2013.
- Poloha: Místo nálezů je nejspíše poblíž depotů č. 1 a 2 a nachází se tudíž také na hradisku „Modla“ u Buchlovic na severním svahu, pravděpodobně ve valu opevnění v nadmořské výšce 510 m.
- Vodní toky: Místo nálezů leží v blízkosti jímky, která může být pozůstatkem vodní nádrže. 1 km od vrcholu se nalézají několik studánek.
- Dnešní uložení: Uloženo ve sbírkách Moravského zemského muzea.

- Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D1. Depot obsahoval dláto, radlici, nůž.
 - Funkce depotu: Obětní (votivní) funkce dle autora. Ve valu opevnění.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (Čížmář 2014, 627-639)

18. Hostýn (okr. Kroměříž)

- Nálezové okolnosti: Nalezeno v roce 1913. Podrobnější informace neuvedeny
 - Poloha: Místo nálezu se nachází v areálu keltského oppida Hostýn, které je v nadmořské výšce cca 710 m.
 - Vodní toky: Prameniště Sv. Voda je vzdálené cca 260m. V blízkém okolí je hned několik pramenišť.
 - Sonda: Neuvedeno.
 - Dnešní uložení: Neuvedeno.
 - Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D1. Byly zde nalezeny železné kosy pod žernovem.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (Ludikovský 1971, 315; Kurz 1995, 151)

19. Ježkovice-Černov 1 (okr. Vyškov)

- Nálezové okolnosti: Nalezeno detektorem kovů v roce 1987 ještě před zjišťovacím archeologickým výzkumem, kdy se našel druhý depot (Ježkovice-Černov 2).
- Poloha: Místo nálezu se nachází v areálu keltského hradiště v nadmořské výšce 473 m.
 - Vodní toky: říčka Podomice vzdálena cca 410 m.
 - Sonda: Neuvedeno.
- Dnešní uložení: Nálezy jsou uloženy ve sbírkách Moravského zemského muzea v Brně a v Ústavu archeologické památkové péče Brno.
- Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT A. Depot obsahoval tulejovité kladivo, sekery, dláto, srpy, radlice, klíč, nože, pinzetu, sekáč a další.
- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: 20.

(*Čižmář 1993*, 385, 387; *Čižmář 2004*: 138-140)

20. Ježkovice-Černov 2 (okr. Vyškov)

-Nálezové okolnosti: Nalezeno při zjišťovacím archeologickém výzkumu skupinkou „detektorářů“ v roce 1990.

- Poloha: Místo nálezů se nachází v areálu keltského hradiště v nadmořské výšce 473 m.

- Vodní toky: říčka Podomice vzdálena cca 410 m.

- Sonda: Uloženo v nepravidelném objektu spolu s dalšími ve zjišťovací sondě o délce 50 m a šířce 2 m.

- Dnešní uložení: Nálezy jsou uloženy ve sbírkách Moravského zemského muzea v Brně a v Ústavu archeologické památkové péče Brno.

- Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT A. Depot obsahoval sekery a srpy.

- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: Neuveden.

(*Čižmář 1993*, 385, 387; *Čižmář 2004*: 140-141)

21. Loučka (okr. Přerov)

- Nálezové okolnosti: V roce 2004 poskytl pan Dalibor Kolbinger informaci o nálezů dosud neobjeveného hradiště z Moravské brány. On a jeho informátor se vydali s detektorem kovů na lokalitu, a našli zde několik železných artefaktů a především depot, který byl ukryt v kořenech velkého dubu. Dne 12. 6. 2004 proběhla první archeologická obhlídka lokality a vyfocení depotu pod vyvráceným stromem. V následujících dnech proběhlo také vyzdvižení depotu z kořenů.

- Poloha: Místo nálezů se nachází na hradišti „Obírka“ u Loučky v oblasti Moravské brány v nadmořské výšce 622 m.

- Vodní toky: Potok Trnávka je vzdálen cca 410 m od vrcholu a bezejmenný přítok potoka Jezernice je vzdálen cca 440 m.

- Sonda: Depot se nacházel v kořenech dubu.

- Dnešní uložení: Uloženo ve sbírkách Moravského zemského muzea v Brně.

- Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby latéské, konkrétně LT C2-D1. Depot obsahoval sekeru, dláto, kosa a nože.

- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: Neuveden.

(Čížmář – Salaš 2009, 63-76)

22. Přílepy (okr. Kroměříž)

- Nálezové okolnosti: Roku 2007 objevil pan Ručka depot železných předmětů pomocí detektoru kovů. Předměty nálezce nakonzervoval a odevzdal do muzea. Později byly nálezcem uvedeny další nálezové okolnosti.

- Poloha: Místo nálezu se nachází na VVJ svahu od zalesněného vrcholu Hrádek (kóta 502 m). Samotný depot se pak nacházel v ne příliš prudkém svahu v nadmořské výšce 365 m.

- Vodní toky: Přítok potoka Mojena je vzdálen cca 75 m.

- Sonda: Uloženo v hloubce 25 - 40 cm.

- Dnešní uložení: Uloženo ve sbírkách Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně př. č. 551/09.

- Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby latéské, konkrétně LT C2-D1. Depot obsahoval kladivo, kovadlinku, výhňovou lopatku, kleště, radlice a řetěz.

- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: 21.

(Čížmář 2012, 137-143)

23. Ptení (okr. Prostějov)

- Nálezové okolnosti: V roce 1868 došlo při kácení lesa na bývalém panství hraběte St. Genois k objevu jednoho z nejdříve objevených latéských depotů v Evropě. Při dobývání pařezů našli dělníci bronzové a jantarové kroužky a skleněné perly. Bezprostředně po objevu místo ohledal ptenický duchovní P. V. Zdráhal, který zde našel další předměty. Nálezy byly darovány do různých muzeí a přesný počet je bohužel neznámý.

- Poloha: Místo nálezu se nachází na SV svahu návrší připadajícím již do katastru obce Hrochov (kóta 603 m). Nadmořská výška: cca 535 m.

- Vodní toky: Brodecký potok je vzdálen cca 475 m.
 - Sonda: Nálezy byly rozptýlené a v minimální hloubce (2 palce).
 - Osídlení v blízkosti nálezu: 4 km J od oppida Staré Hradisko.
 - Dnešní uložení: Uloženo ve sbírkách Národního muzea v Praze, Městského zemského muzea v Brně a v Naturhistorisches Museum Wien.
 - Klasifikace nálezu: Celek depotů šperků z doby laténské, konkrétně LT C2-D1. Jsou zde zastoupeny předměty železné, bronzové, skleněné a jantarové.
 - Funkce depotu: Ukrytý majetek nebo obětní funkce dle autorů.
 - Obr. č.: 22, 23.
- (*Meduna 1970, 47-59; Čižmář 2002, 194–225; Hlava 2015, 247-290*)

24. Rýsov u Provodova 1 (okr. Zlín)

- Nálezové okolnosti: Roku 1985 byl za pomoci detektoru kovů nalezen první depot železných předmětů. Jedná se o první nález hromadného souboru železných předmětů pomocí detektoru kovů.
 - Poloha: Místo nálezu se nachází na jihozápadní části hradiska, na vrcholové plošině v blízkosti skalních výchozů v nadmořské výšce 540 m.
 - Vodní toky: Ludkovický potok je vzdálen cca 560 m.
 - Sonda: Neuvedeno.
 - Dnešní uložení: Uloženo ve sbírkách muzea ve Zlíně.
 - Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D1. Nález je možné zařadit do púchovské kultury. Depot obsahuje sekery, kosu a srpy.
 - Funkce depotu: Ukrytý majetek dle autorů.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (*Langová 1989, 327; Čižmář 1993, 423; Čižmář 2004, 214; Čižmář – Langová – Kohoutek 2014, 641-653*)

25. Rýsov u Provodova 2 (okr. Zlín)

- Nálezové okolnosti: Roku 1985 byl nalezen i druhý depot za pomoci detektoru kovů.
- Poloha: Místo nálezu se nachází na SV prostor hradiska, na svahu pod turistickou cestou vedoucí po hřebeni kopce v nadmořské výšce 540 m.

- Vodní toky: Ludkovický potok je vzdálen cca 560 m.
 - Sonda: Hloubka 30-40 cm.
 - Na povrchu zachována černá spálená vrstvička (možná obal).
 - Dnešní uložení: Uloženo ve sbírkách muzea ve Zlíně.
 - Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D1. Nález je možné zařadit do púchovské kultury. Depot obsahuje kladivo, sekery, dláto, objímky kos, krojidlo, klíče, pérové závlačky, závěs dveří, nože, nůžky, štítovou puklici a další.
 - Funkce depotu: Ukrytý majetek dle autorů.
 - Obr. č.: 24.
- (Langová 1989, 327; Čižmář 1993, 409, 423; Čižmář 2004, 214; Čižmář – Langová – Kohoutek 2014, 641-653)*

26. Rýsov u Provodova 3 (okr. Zlín)

- Nálezové okolnosti: Roku 1987 byl nalezen třetí depot za pomoci detektoru kovů.
 - Poloha: Místo nálezu se nachází 25 metrů severně od depotu č. 2v nadmořské výšce 542 m.
 - Vodní toky: Ludkovický potok je vzdálen cca 560 m.
 - Sonda: Hloubka 20-35 cm.
 - Na povrchu zachována černá spálená vrstvička (možná obal).
 - Dnešní uložení: Uloženo ve sbírkách muzea ve Zlíně.
 - Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D1. Nález je možné zařadit do púchovské kultury. Depot obsahoval kosy, srpy, udidlo a další.
 - Funkce depotu: Ukrytý majetek dle autorů.
 - Obr. č.: 25.
- (Langová 1989, 327; Čižmář 1993, 423; Čižmář 2004, 214; Čižmář – Langová – Kohoutek 2014, 641-653)*

27. Všemina (okr. Zlín)

- Nálezové okolnosti: Detektorová prospekce a mikrosondáže archeology na tomto hradisku, ve dne 11. 8. 1987, měla za následek objevení depotu železných předmětů.

Průzkumu se zúčastnili J. Kohoutek, J. Lagová a J. Šťastný. Nález objevil pan Šťastný, amatérský hledač, který s archeology spolupracuje a již v minulosti zde získal železné předměty, které donesl do muzea.

- Poloha: Místo nálezů se nachází na zalesněném návrší jménem Hrádek, kde stávalo hradiště (kóta 440 m).

- Vodní toky: Potok Všeminka je vzdálen cca 360 m a jeho bezejmenný přítok je vzdálen cca 270 m.

- Sonda: Hloubka 20-28 cm.

- Dnešní uložení: Uloženo ve sbírkách Moravského zemského muzea v Brně a v muzeu ve Zlíně.

- Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D1. Nález je možné zařadit do púchovské kultury. Depot obsahoval kosu, objímky, radlici a skobu.

- Funkce depotu: Ukrytý majetek dle autorů.

- Obr. č.: Neuveden.

(Langová 1989, 327; Čižmář 1993, 409, 423; Čižmář – Kohoutek – Langová 1993, 161-175; Čižmář 2004, 263)

6.3 Depoty na Slovensku

28. Bešeňov (okr. Nové Zámky)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.

- Poloha: Neuvedeno.

- Dnešní uložení: Neuvedeno.

- Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval sekery, dláto, kosu, srp a kopí.

- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: Neuveden.

(Pieta 2008, 307)

29. Bratislava (okr. Bratislava 1)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.
 - Poloha: Depot se nalézal na Námestie slobody v nadmořské výšce cca 150 m.
 - Dnešní uložení: Neuvedeno.
 - Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval sekeru, dláto, radlici a kopí.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (*Pieta 2008*, 307)

30. Cinobaňa (okr. Poltár)

- Nálezové okolnosti: Nalezeno při archeologickém výzkumu na žárovém pohřebišti lidu popelnicových polí v roce 2008.
 - Poloha: Nalezeno při systematickém výzkumu impozantního žárového pohřebiště lidu popelnicových polí v poloze Jarčanisko na úpatí vrchu Strieborná (Nadmořská výška 719 m).
 - Sonda: Západně od jednoho hrobu byly objeveny 3 předměty.
 - Dnešní uložení: Neuvedeno.
 - Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D1. Depot obsahoval Kladiva a skobu.
 - Funkce depotu: Obětní (votivní) funkce dle autorů. Uloženo na pohřebišti lidu popelnicových polí.
 - Obr. č.: 29.
- (*Furmánek – Mitáš 2014*, 93-104)

31. Čachtice (okr. Nové Město nad Váhom)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.
- Poloha: Neuvedeno.
- Dnešní uložení: Neuvedeno.
- Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT A-B1. Není uvedeno, co depot obsahoval.

- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: Neuveden.

(Pieta 2008, 307)

32. Dolná Súča (okr. Trenčín)

- Nálezové okolnosti: Nelezeno v roce 2006.

- Poloha: Místo nálezu se nachází na vrcholu Krasín v nadmořské výšce 516 m.

- Vodní toky: cca 600 metrů teče potok Černatina.

- Sonda: Neuvedeno.

- Dnešní uložení: Neuvedeno.

- Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval sekery a radlici.

- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: Neuveden.

(Pieta 2008, 307)

33. Folkušová 1 (okr. Martin)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.

- Poloha: Neuvedeno.

- Dnešní uložení: Neuvedeno.

- Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval srpy.

- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: Neuveden.

(Pieta 2008, 307)

34. Folkušová 2 (okr. Martin)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.

- Poloha: Neuvedeno.

- Dnešní uložení: Neuvedeno.

- Klasifikace nálezů: Celek depotů šperků z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval bronzové spony.
- Funkce depotu: Neuvedeno.
- Obr. č.: Neuveden.
(*Pieta 2008*, 308)

35. Folkušová 3 (okr. Martin)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.
- Poloha: Neuvedeno.
- Dnešní uložení: Neuvedeno.
- Klasifikace nálezů: Celek depotů šperků z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval bronzové spony a náramek.
- Funkce depotu: Neuvedeno.
- Obr. č.: Neuveden.
(*Pieta 2008*, 308)

36. Gajary (okr. Malacky)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.
- Poloha: Neuvedeno.
- Dnešní uložení: Neuvedeno.
- Klasifikace nálezů: Celek depotů šperků z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval sekery, kosu a udidlo.
- Funkce depotu: Neuvedeno.
- Obr. č.: Neuveden.
(*Pieta 2008*, 308)

37. Horné Orešany 1 (okr. Trnava)

- Nálezové okolnosti: Nalezeno v roce 2006.
- Poloha: Místo nálezů se nachází na oppidu na Slepém vrchu. Nadmořská výška: 544 m.
 - Vodní toky: cca 1200 metrů teče Orešianský náhon.

- Dnešní uložení: Neuvedeno.
 - Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT A-B1. Depot obsahoval srpy.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (*Pieta 2008*, 307)

38. Horné Orešany 2 (okr. Trnava)

- Nálezové okolnosti: Nalezeno v roce 2006.
 - Poloha: Místo nálezu se nachází na oppidu na Slepém vrchu. Nadmořská výška: 544 m.
 - Vodní toky: cca 1200 metrů teče Orešianský náhon.
 - Dnešní uložení: Neuvedeno.
 - Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT A-B1. Depot obsahoval srpy.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (*Pieta 2008*, 307)

39. Horné Orešany 3 (okr. Trnava)

- Nálezové okolnosti: Nalezeno v roce 2006.
 - Poloha: Místo nálezu se nachází na oppidu na Slepém vrchu. Nadmořská výška: 544 m.
 - Vodní toky: cca 1200 metrů teče Orešianský náhon.
 - Dnešní uložení: Neuvedeno.
 - Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT A-B1. Depot obsahoval kosy, srpy, nůž, sekáč a plechové kování.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (*Pieta 2008*, 307)

40. Horné Orešany 4 (okr. Trnava)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.
 - Poloha: Místo nálezů se nachází na oppidu na Slepém vrchu. Nadmořská výška: 544 m.
 - Vodní toky: cca 1200 metrů teče Orešianský náhon.
 - Dnešní uložení: Neuvedeno.
 - Klasifikace nálezů: Celek depotů šperků z doby laténské, konkrétně LT A-B1. Depot obsahoval bronzový nákrčník a náramky.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (*Pieta 2008*, 308)

41. Horné Orešany 5 (okr. Trnava)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.
 - Poloha: Místo nálezů se nachází na oppidu na Slepém vrchu. Nadmořská výška: 544 m.
 - Vodní toky: cca 1200 metrů teče Orešianský náhon.
 - Dnešní uložení: Neuvedeno.
 - Klasifikace nálezů: Celek depotů šperků z doby laténské, konkrétně LT A-B1. Depot obsahoval bronzové náramky.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (*Pieta 2008*, 308)

42. Kolačno 2 (okr. Partizánske)

- Nálezové okolnosti: Nalezeno v roce 2000 těsně u vstupu cesty do areálu hradiště. Depot č. 1 je mincovní.
- Poloha: Místo nálezů se nachází na kótě Michalov vrch. Nadmořská výška: 541 m.
- Dnešní uložení: Neuvedeno.
- Klasifikace nálezů: Celek depotů šperků z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval bronzové šperky.
- Funkce depotu: Neuvedeno.
- Obr. č.: Neuveden.

(Pieta 2008, 203)

43. Kolačno 3 (okr. Partizánske)

- Nálezové okolnosti: Nalezeno v roce 2001 na severovýchodním svahu.
- Poloha: Místo nálezů se nachází na kótě Michalov vrch. Nadmořská výška: 541 m.
- Dnešní uložení: Neuvedeno.
- Klasifikace nálezů: Celek depotů šperků z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval bronzové šperky.
- Funkce depotu: Neuvedeno.
- Obr. č.: Neuveden.

(Pieta 2008, 203)

44. Kolačno 4 (okr. Partizánske)

- Nálezové okolnosti: Nalezeno v roce 2005 na neznámém místě.
- Poloha: Místo nálezů se nachází na kótě Michalov vrch. Nadmořská výška: 541 m.
- Dnešní uložení: Neuvedeno.
- Klasifikace nálezů: Celek depotů šperků z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval bronzové šperky.
- Funkce depotu: Neuvedeno.
- Obr. č.: Neuveden.

(Pieta 2008, 203)

45. Kolačno 5 (okr. Partizánske)

- Nálezové okolnosti: Nalezeno v roce 2005 na neznámém místě.
- Poloha: Místo nálezů se nachází na kótě Michalov vrch. Nadmořská výška: 541 m.
- Dnešní uložení: Neuvedeno.
- Klasifikace nálezů: Celek depotů šperků z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval bronzové šperky a stříbrný náramek.
- Funkce depotu: Neuvedeno.
- Obr. č.: Neuveden.

(Pieta 2008, 203)

46. Křižovany nad Dudváhom (okr. Trnava)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.
 - Poloha: Neuvedeno.
 - Dnešní uložení: Neuvedeno.
 - Klasifikace nálezu: Celek depotů šperků z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval bronzové a skleněné kroužky.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (*Pieta 2008*, 308)

47. Kúty (okr. Malacky)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.
 - Poloha: Neuvedeno.
 - Dnešní uložení: Neuvedeno.
 - Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval sekery, radlici a pérové nůžky.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (*Pieta 2008*, 307)

48. Liptovská Mara I 1 (okr. Trnava)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.
 - Poloha: Havránok.
 - Dnešní uložení: Neuvedeno.
 - Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Není uvedeno, co depot obsahoval.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (*Pieta 2008*, 308)

49. Liptovská Mara I 2 (okr. Trnava)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.

- Poloha: Havránok.
 - Dnešní uložení: Neuvedeno.
 - Klasifikace nálezu: Celek depotů šperků z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval bronzové závěsky.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (*Pieta 2008*, 308)

50. Liptovská Mara I 3 (okr. Trnava)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.
 - Poloha: Havránok.
 - Dnešní uložení: Neuvedeno.
 - Klasifikace nálezu: Celek depotů šperků z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval bronzové náramky a kroužek.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (*Pieta 2008*, 308)

51. Liptovská Mara III (okr. Trnava)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.
 - Poloha: Neuvedeno.
 - Dnešní uložení: Neuvedeno.
 - Klasifikace nálezu: Celek depotů šperků z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval bronzovou sponu a nákrčníky.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: 30.
- (*Pieta 2008*, 308)

52. Liptovská Mara VII (okr. Trnava)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.
- Poloha: Místo nálezu se nachází na lokalitě Liptovská Sielnica, Kamenica.
- Dnešní uložení: Neuvedeno.

- Klasifikace nálezů: Celek depotů šperků z doby latéské, konkrétně LT B2. Depot obsahoval stříbrné kroužky.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (*Pieta 2008*, 308)

53. Plavecké Podhradie 1 (okr. Malacky)

- Nálezové okolnosti: Nalezeno při archeologickém výzkumu J. Paulíka v roce 1968.
 - Poloha: Hradiště na vrchu Pohanská v nadmořské výšce 495 m.
 - Dnešní uložení: Neuvedeno.
 - Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby latéské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval výhňovou lopatku, sekery, dláto, kosu, radlici, nůž, nůžky, zákolník, pochvu meče a další.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: 31.
- (*Pieta 2008*, 198)

54. Plavecké Podhradie 2 (okr. Malacky)

- Nálezové okolnosti: Nalezeno při archeologickém výzkumu J. Paulíka.
 - Poloha: Hradiště na vrchu Pohanská v nadmořské výšce 495 m.
 - Dnešní uložení: Neuvedeno.
 - Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby latéské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval kovadlinku, sekery a kruhová držadla.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (*Pieta 2008*, 198)

55. Plavecké Podhradie 3 (okr. Malacky)

- Nálezové okolnosti: Nalezeno při archeologickém výzkumu J. Paulíka v roce 1969.
- Poloha: Hradiště na vrchu Pohanská v nadmořské výšce 495 m.
- Dnešní uložení: Neuvedeno.

- Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval hřivny.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (*Pieta 2008*, 198)

56. Plavecké Podhradie 4 (okr. Malacky)

- Nálezové okolnosti: Objeveno amatérskými hledači pomocí detektoru kovů v roce 1989. Poté uskutečněna rozsáhlá sondáž.
 - Poloha: Hradiště na vrchu Pohanská v nadmořské výšce 495 m.
 - Dnešní uložení: Neuvedeno.
 - Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval sekeru, kosu, radlici, jednoramennou váhu, kamenné závaží, náboj kola, ráf kola, pouta se zámkem a další.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (*Pieta 2008*, 198)

57. Plavecké Podhradie 5 (okr. Malacky)

- Nálezové okolnosti: Objeveno amatérskými hledači na akropoli pomocí detektoru kovů v roce 1996.
 - Poloha: Hradiště na vrchu Pohanská v nadmořské výšce 495 m.
 - Dnešní uložení: V soukromé sbírce.
 - Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval kleště, sekery, kosu, nůž, náboje kola, hřivny a další.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (*Pieta 2008*, 198)

58. Plavecké Podhradie 6 (okr. Malacky)

- Nálezové okolnosti: Depot o více než 100 kusů předmětů byl nalezen v tělese vnitřní strany severního valu akropole v roce 2001. Podařilo se jej zdokumentovat.
 - Poloha: Hradiště na vrchu Pohanská v nadmořské výšce 495 m.
 - Dnešní uložení: Neuvedeno.
 - Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Jedná se o největší hromadný nález na Slovensku. Není uvedeno co depot obsahoval.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (*Pieta 2008*, 198)

59. Plavecké Podhradie 7 (okr. Malacky)

- Nálezové okolnosti: Objeveno amatérským hledačem na neznámém místě pomocí detektoru kovů v roce 2002.
 - Poloha: Hradiště na vrchu Pohanská v nadmořské výšce 495 m.
 - Dnešní uložení: V soukromé sbírce.
 - Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval kladivo, kovadlinku a teslici.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (*Pieta 2008*, 198)

60. Plavecké Podhradie 8 (okr. Malacky)

- Nálezové okolnosti: Objeveno údajně ve vnějším valu pomocí detektoru kovů v roce 1996. Zdokumentované pouze 2 radlice z 26 předmětů.
- Poloha: Hradiště na vrchu Pohanská v nadmořské výšce 495 m.
- Dnešní uložení: V soukromé sbírce.
- Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval sekery, kosy, srp, radlice, krojidlo, klíč a další.
- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: Neuveden.

(*Pieta 2008*, 198)

61. Plavecké Podhradie 9 (okr. Malacky)

- Nálezové okolnosti: Objeveno na neznámém místě pomocí detektoru kovů v roce 2005.

- Poloha: Hradiště na vrchu Pohanská v nadmořské výšce 495 m.

- Dnešní uložení: V soukromé sbírce.

- Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval kladiva a kovadlinky.

- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: Neuveden.

(*Pieta 2008*, 198)

62. Plavecké Podhradie 10 (okr. Malacky)

- Nálezové okolnosti: V roce 2005 byl nalezen skupinou hledačů depot šperků, který je na této lokalitě jediným zatím známým případem a je také odlišně datován. Byl uložený v tělese vnitřního z dvojice obvodových valů.

- Poloha: Hradiště na vrchu Pohanská v nadmořské výšce 495 m.

- Dnešní uložení: Některé předměty se podařilo získat ze soukromé sbírky.

- Klasifikace nálezů: Celek depotů šperků z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval bronzové dózičky a různé šperky.

- Funkce depotu: Obětní (votivní) funkce dle autora.

- Obr. č.: 28.

(*Pieta 2008*, 198)

63. Plavecké Podhradie 11 (okr. Malacky)

- Nálezové okolnosti: Objeveno v roce 2007 v obvodovém vale amatérskými hledači za pomoci detektoru kovů.

- Poloha: Hradiště na vrchu Pohanská v nadmořské výšce 495 m.

- Dnešní uložení: Neuvedeno.

- Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval kladivo, kleště, sekery, vrtáky, radlice, krojidla, náboje kola, zákolník a další.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (*Pieta 2008*, 198)

64. Plavecké Podhradie 12 (okr. Malacky)

- Nálezové okolnosti: Objeveno amatérskými hledači na neznámém místě (možná v blízkosti opevnění) pomocí detektoru kovů v roce 2007.
 - Poloha: Hradiště na vrchu Pohanská v nadmořské výšce 495 m.
 - Dnešní uložení: V soukromé sbírce.
 - Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval sekery, teslice, srpy, radlici, ataši vědra, zákolník a koňský postroj.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: Neuveden.
- (*Pieta 2008*, 198)

65. Plavecké Podhradie 13 (okr. Malacky)

- Nálezové okolnosti: Objeveno amatérskými hledači na pomoci detektoru kovů v roce 2006.
 - Poloha: Hradiště na vrchu Pohanská v nadmořské výšce 495 m.
 - Dnešní uložení: Uloženo ve sbírkách Slovenského národního muzea a v soukromé sbírce.
 - Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2. Depot obsahoval kladivo, průbojník, sekery a dláto.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: 26.
- (*Čambal, R. 2009*, 153-164)

66. Plavecké Podhradie 14 (okr. Malacky)

- Nálezové okolnosti: Objeveno amatérskými hledači pomocí detektoru kovů v roce 2006.
 - Poloha: Hradiště na vrchu Pohanská v nadmořské výšce 495 m.
 - Dnešní uložení: Uloženo ve sbírkách Slovenského národního muzea a v soukromé sbírce.
 - Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2. Depot obsahoval dláto, kosu a objímku.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: 27.
- (Čambal, R. 2009, 153-164)

67. Poniky-PonickáHuta (okr. Banská Bystrica)

- Nálezové okolnosti: Při archeologickém výzkumu byl objevený roku 2006 depot železných předmětů.
 - Poloha: Místo nálezu se nachází na Slepém vrchu v nadmořské výšce 544 m.
 - Vodní toky: cca 1200 metrů teče Orešianský náhon.
 - Sonda: Depot ležel na podloží v hloubce 40 cm.
 - Dnešní uložení: Neuvedeno.
 - Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT A-B1. Depot obsahoval sekery, kosu, radlice a sekáč.
 - Funkce depotu: Neuvedeno.
 - Obr. č.: 32.
- (Pieta 2008, 203)

68. Pružina (okr. Považská Bystrica)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.
- Poloha: Místo nálezu se nachází na kótě Michalová. Nadmořská výška: 522 m.
- Dnešní uložení: Neuvedeno.
- Klasifikace nálezu: Celek depotů šperků z doby laténské, konkrétně LT B2-C1. Depot obsahoval bronzové nákrčníky a náramky.
- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: Neuveden.

(*Pieta 2008*, 308)

69. Rajecké Teplice (okr. Žilina)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.

- Poloha: Místo nálezů se nachází na kótě Skaly. Nadmořská výška: 778.

- Vodní toky: V blízkosti pramen.

- Dnešní uložení: Neuvedeno.

- Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval sekeru, srp, radlice a naběračku.

- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: Neuveden.

(*Pieta 2008*, 308)

70. Rakša (okr. Turčianske Teplice)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.

- Poloha: Místo nálezů se nachází na lokalitě Pod Hrádkom.

- Dnešní uložení: Neuvedeno.

- Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval vrták a srp.

- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: Neuveden.

(*Pieta 2008*, 308)

71. Stará Lehota (okr. Topol'čany)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.

- Poloha: Místo nálezů se nachází na kótě Holý vrch.

- Dnešní uložení: Neuvedeno.

- Klasifikace nálezů: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval závěs kotle, obruče vědra a ataši.

- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: Neuveden.

(*Pieta 2008*, 308)

72. Udiča 1 (okr. Považská Bystrica)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.

- Poloha: Místo nálezu se nachází na vrcholu Klapy. Nadmořská výška: 654 m.

- Vodní toky: cca 1200 metrů teče řeka Váh.

- Dnešní uložení: Neuvedeno.

- Klasifikace nálezu: Celek depotů šperků z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval část uzdy, závěsek, bronzové náramky.

- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: 30.

(*Pieta 2008*, 308)

73. Udiča 3 (okr. Považská Bystrica)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.

- Poloha: Místo nálezu se nachází na vrcholu Klapy. Nadmořská výška: 654 m.

- Vodní toky: cca 1200 metrů teče řeka Váh.

- Dnešní uložení: Neuvedeno.

- Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT A-B1. Depot obsahoval kladivo, kleště, sekery a srp.

- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: Neuveden.

(*Pieta 2008*, 308)

74. Velký Kolačín (okr. Ilava)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.

- Poloha: Místo nálezu se nachází na kótě Markovica. Nadmořská výška: 592 m.

- Vodní toky: cca 650 m Kolačinsky potok.

- Dnešní uložení: Neuvedeno.

- Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Depot obsahoval dláta.

- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: Neuveden.

(*Pieta 2008*, 308)

75. Zemianske Podhradie (okr. Trenčín)

- Nálezové okolnosti: Neuvedeno.

- Poloha: Místo nálezu se nachází na lokalitě pod Martákovou skálou.

- Dnešní uložení: Neuvedeno.

- Klasifikace nálezu: Celek depotů železných předmětů z doby laténské, konkrétně LT C2-D2. Není uvedeno, co depot obsahoval.

- Funkce depotu: Neuvedeno.

- Obr. č.: Neuveden.

(*Pieta 2008*, 308)

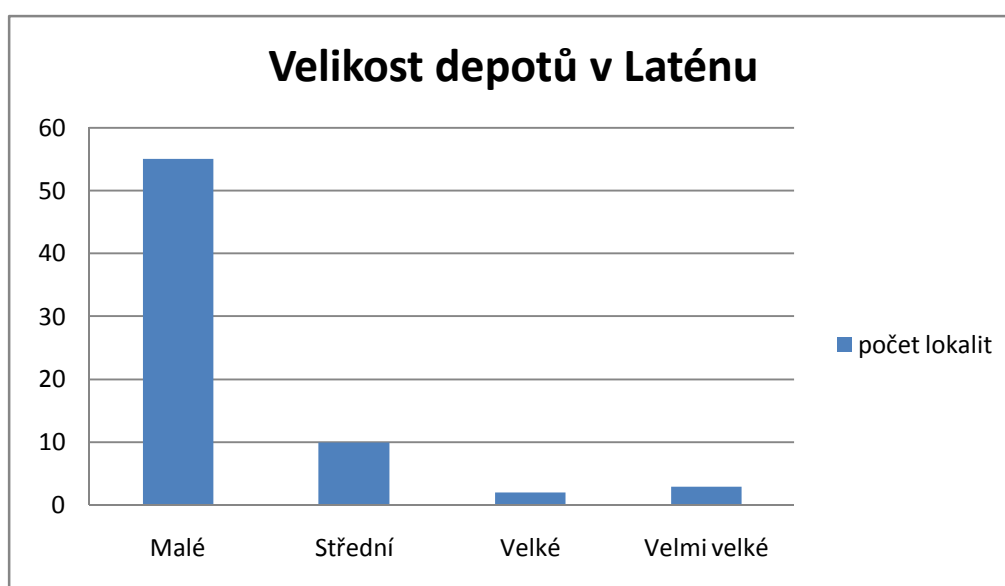
7. Analýza depotů

7.1 Obsah depotů

Po seznámení se s jednotlivými lokalitami, kde byly depoty nalezeny, je potřeba se také seznámit s nalezeným materiálem. Jeho seznam se nalézá v tabulce č. 1 v příloze a obsahuje nejen početní údaje o jednotlivých typech nálezů, ale i kategorie určených artefaktů. V této kapitole si představíme jednotlivé artefakty rozříděné do kategorií, které jsou podobně členěné tak, jak je tomu v případě kolínského depotu (*Rybová – Motyková 1983*, 150) anebo depotu z Bezdědovic (*Michálek 1999*, 37-45). Je rozumné pokračovat v této cestě z důvodu přehlednosti a porovnávání děl mezi sebou. Typologie bude stručná, a to proto, že se tato práce nezabývá primárně detailním popisem laténských nástrojů.

Než se ale podíváme na obsah jako takový, rozřídíme si depoty podle velikosti jejich obsahu. Podle mnou vytvořené tabulky a grafu, nalézající se v Tab. 1, rozlišujeme depoty podle velikosti obsahu na malé, střední, velké a velmi velké. Malé se pohybují v rozmezí kusů 2-19, střední 20-59, velké 60-99 a velmi velké 100 a více kusů předmětů. Spojením velikostí a lokalit tak vznikly dvě mapy z území České republiky a

Slovenska, které ukazují výskyt depotů a jejich zařazení do velikostního a časového rozmezí, tedy mapu z období LT A-C1 (Obr. 1) a LT C2-D2 (Obr. 2). Při srovnání těchto dvou map z příloh dostáváme jasnou odpověď, a to tu, že malých depotů se vyskytuje nejvíce. To jde nejlépe vidět na zde přiloženém grafu velikosti depotů v laténu (Obr. 33). Na mapách Obr. 1 a Obr. 2 však nelze rozeznat, že by se na určitém místě kumulovali jiné, než malé depoty. V následujících kategoriích je popsán výskyt jednotlivých předmětů a jejich popis.

Obr. 33 Graf rozlišení velikosti depotů v laténu.

- **1. Ohništní nářadí**

Pojmem ohništní nářadí je rozuměno veškeré náčiní použitelné při manipulaci s ohněm. Do této kategorie patří, co se týče nálezů z depotů, celkem 6 mnou vytvořených skupin. Začneme tedy prvním nástrojem z tabulky č. 1 a tím je lopatka. Ohništní či krbová lopatka ze železa se mezi deponovanými předměty vyskytuje jen jednou, a to v případě depotu Bezdědovice 1. Sloužila k prohrabování, nebo shrabování

žhavých uhlíků, dřeva a popela. Jedná se o běžný domácí nástroj a občas se najde i v blízkosti kovářského náčiní, ale pozor nespěst s výhňovou lopatkou (*Michálek 1999, 37*).

Další čtyři skupiny mají spojitost s kotlem. Kotel, či jeho části byly deponovány pouze ve 3 kusech. Celý bronzový kotel je znám akorát z duchcovského depotu. Další dva nálezy představují pouze části a to ucho a stěnu kotle. Významným nálezem jsou závěsy kotle, které bývají složeny z více částí. Ty se našly pouze tři.

V poslední skupině se objevuje jeden jediný rožeň z lokality Stradonice. Nálezů zařaditelných do kategorie Ohništní nářadí je velmi málo, a tak to vypadá, že až na bronzový kotel z Duchcova nemají ohništní nástroje velký význam. Jedná se totiž o nejméně naplněnou kategorii z hlediska počtu nálezů.

- **2. Nástroje ke zpracování kovu**

V této kategorii řemeslných nástrojů už je nálezů a skupin poněkud více. Začneme u skupiny, která se vyskytuje nejhojněji. Železná kladiva, nalezena v počtu 14 kusů, jsou celkem běžným nálezem z depotů. Existuje několik typů kladiv a způsobů uchycení kladiva na topůrko. Skoro ve všech případech máme kladiva s okem, a pouze v jednom případě kladivo tulejovité (*Sklenář – Lutovský 1992, 14-15*). Ke kladivu patří neodmyslitelně i kovadlina. Těch bylo nalezeno poněkud méně a vyskytují se spíše na Slovensku převážně na lokalitě Plavecké Podhradie, kde se předpokládá centrum pro kovářskou výrobu. Menší kovadlinky sloužily jako pomůcka kovotepců při tvarování různých předmětů. K zpracování železa sloužila také výhňová lopatka. Ty mají dlouhé rukojeti, které bývají často tordované a v jednom případě, právě z depotu ze Všeminy, je rukojeť zakončena očkem (*Čižmář – Kohoutek – Langová 1993, 165*).

Mezi dalšími nástroji lze nalézt malé počty dalších předmětů sloužících k úpravě kovu. Jsou jimi sekáč (dláto), rydlo, průbojník, kleště a pilník. Velké dvoudílné pákové kleště se v depotech vyskytují pouze na Slovensku a na Moravě a jsou součástí výbavy kovolitce. Nálezů z těchto skupin je ale tak málo, že se tím bohužel nedá moc sledovat.

- **3. Nástroje ke zpracování dřeva**

Sekera, která se vyskytuje v počtu minimálně 87 kusů, je nejčastějším nálezem této kategorie. Jde o železné tulejovité sekery různých rozměrů (malé, středně velké a velké), které se používaly v truhlářství, tesařství, stolařství a především k těžbě dřeva. Prakticky by se dala sekera použít i jako zbraň. Tuleje bývají čtvercové pro nasazení topírka a jsou buď otevřené, nebo uzavřené. Sekera se vyskytuje v běžném domácím prostředí, jelikož jde o nepostradatelný nástroj. Ve významu depotu může jít o kumulace starého kovu či kovářský poklad (*Michálek – Fröhlich – Chvojka – John 2014, 712*).

Dalším celkem rozšířeným nálezem je dláto v počtu 19 nalezených kusů. To se v depotech vyskytuje ve variantě s tulejkou. Ojedinelými nálezy jsou vrtáky, teslice, poříz a pila. Díky velkému zastoupení seker se skladba předmětů k opracování dřeva řadí na 4. místo z hlediska nejvyššího počtu deponovaných předmětů v kategoriích.

- **4. Zemědělské nářadí**

Depoty, ve kterých se s velkou měrou vyskytuje zemědělské nářadí, bývají často řazeny k votivním depotům, jako obětina bohům za lepší úrodu. Mezi nejvíce zastoupené nářadí patří železné kosy a srpy používané ke sklizení vypěstovaných plodin a především obilovin a sena. Jedná se o běžnou výbavu zemědělských sídlišť i hradišť a oppid. Kosy bývají většinou krátké a používaly se jednou rukou. Obloukovitá čepel tvoří spolu s řapem tupý úhel. Řap bývá často zakončen pravoúhle zahnutým trnem pro upevnění dřevěné násady, k čemuž slouží také železné objímky, které jsou nacházeny v depotech také a to někdy po boku kos a někdy samostatně, což je zvláštní. Srp, používaný také jednou rukou, byl používán především k odřezávání klasů. Srpy mají nepatrně asymetrickou obloukovitou čepel, jejíž řap je stejně jako v případě kosy zakončen pravoúhle zahnutým trnem (*Michálek – Fröhlich – Chvojka – John 2014, 712*). Někdy bývají srpy opatřeny hřebem k pevnějšímu uchycení násady. Tento způsob je známý spíše z východního prostředí (*Čižmář – Langová – Kohoutek 2014, 644*).

Významným nálezem v depotech bývají radlice, a to široké, nebo úzké, které v depotech masivně převažují. K radlicím patří také krojidlo, které je ale zastoupeno podstatně méně. Mezi další nacházené nástroje určené k obdělávání půdy řadíme další

níže uvedené nálezy, které jsou zastoupeny již v malých počtech. Železný špičatý kopáč s příčným otvorem pro topůrko vykonával stejnou úlohu jako ploché motyky s tulejkou, které připomínají sekery, akorát jsou podlouhlé. Při hloubení obydlí, opevnění a dalších jam sloužil také rýč, jehož kování špičky dřevěné násady se objevilo v jednom případě v depotu. K hloubení také posloužili lopaty, které mají trojúhelníkový tvar a trn ohnutý do pravého úhlu k uchycení násady, která byla dlouhá okolo 1 metru (*Michálek 1999, 40*). Na posledním místě v této kategorii uvedu jeden nález roubovacího nože, který byl nalezen v kolínském depotu. Zemědělské náčiní se v počtu nálezů v kategoriích řadí na 3. místo.

- **5. Nástroje a nářadí v domácnosti, součásti staveb a zařízení**

Domy byly již dříve opatřeny dveřmi se zámky, které byly mnohdy velice důmyslně řešeny, a tak jako první v této kategorii uvedu klíče. U depotů se pohybujeme u 2 typů klíčů. Prvním je hákovitý železný klíč zahnutý většinou 2x do pravého úhlu který může mít na konci očko k pověšení. Tento klíč se používal pro otevírání dveří, které byly zajištěny posuvnou zástrčnou nebo západkou. Druhým typem jsou pérové závlačky, pro jejichž otevření slouží klíč jednou pravoúhle zahnutý a na kratší straně opatřený čtvercovým otvorem o průměru otevírané pérové závlačky. Pérové zámky mohly uzavírat dveře obydlí, zásobáren, dílen a v menších případech i truhlic a skříní (*Michálek 1999, 40-41*).

Jeden z nejběžnějších nástrojů, který rozhodně nemohl v domácnosti chybět, byl nůž. Ty jsou nacházeny samozřejmě i v depotech. Nože jsou v mnoha případech opatřeny kroužkem na zadní straně rukojeti, čepel má trojúhelníkový průřez a délka nožů bývá velká, i když nepřesahuje velikost sekáčů. Další nástroj pérové nůžky, které byly vynálezem Keltů, sloužily zejména ke stříhání vlny. Mohou být řazeny také i do toaletní výbavy. Nůžky mají obloukovitý tyl ve tvaru omega nebo starší U-tyl. Polovina nůžek z depotů je nalezená v celku a polovina po částech. Většinou jsou prasklé v ohybu (*Michálek 1999, 41-42*). Když jsme byly u toaletní výbavy, nesmíme opomenout jeden nález pinzety.

Největší zastoupení, co se týče železných předmětů v tabulce č. 1, má železná skoba, svorka či kramle. Je to hlavně z důvodu, že na lokalitě Bezdědovice 1, se jich

našlo 36. V Bezdědovicích 1 byl také nalezen velký počet (40) železných pásků, které tvořily nejspíše části nádob. Kovové nádoby jako takové se nám vyskytují akorát v jednom případě z Plaveckého Podhradie, kde se našlo několik bronzových dóziček. Jejich počet bohužel není uveden. Pozůstatky pak máme většinou po nádobách dřevěných. Jde o součásti vědra jako obruč vědra, ataše vědra nebo držadlo vědra. Máme tu i dva zajímavé případy objímek, které byly určeny z neznámých důvodů na prkna. Dalšími zástupci v této kategorii jsou různé železné drobnosti jako hřeby, závěs, háčky a nýty.

Prestižními nálezy v depotech z oblasti domácího prostředí je pak jedna vidlice na maso, jedna naběračka a jednoramenné váhy. Ve dvou případech se také objevují kamenné nálezy a to jedno závaží a jeden žernov. Počtem nálezů se 5. kategorie, Nástroje a nářadí v domácnosti, součásti staveb a zařízení, řadí na 2. místo.

- **6. Části vozů**

V této kategorii máme vymezeny pouze 4 skupiny. Hlavní součástí dřevěného kola vozu je kování náboje a samotného kola. Kování náboje je zhotoveno z plochého železného pásku s výrazným středovým žebrem nebo bez něj. Kování mělo za účel držet pohromadě několik částí hlavy kola, která měla kování náboje nejčastěji na obou koncích. Zajímavé je, že kování nebylo připevněno k hlavě nýty, ale bylo nejspíše ještě za žhavého stavu nataženo na hlavu kola (*Michálek 1999, 42*). Další součástí kola jsou nejvíce zastoupené předměty v této kategorii a to zlomky ráfu kola. Tyto ochranné pásky pojezdných ploch kol jsou nejvíce zastoupené na lokalitě Buchlovice, kde jich bylo ve dvou depotech dohromady 25 zlomků. Vyskytuje se v této kategorii také spojka vozu, ke které bohužel nemám žádné informace a také zákolník ve čtyřech případech. Zákolník je hřeb, většinou s ozdobnou hlavicí, který zajišťuje kolo před sklouznutím z nápravy ve které je otvorem prostrčen (*Sklenář – Lutovský 1992, 57*).

- **7. Koňský postroj**

Tuto kategorii dělím vlastně pouze na dvě skupiny a to na udidlo či jeho části, a na kroužky, které ke koňskému postroji patří. Výskyt těchto předmětů je celkem malý, ale přesto se objevují. Železné udidlo s postranicemi, či jen nalezené části jako například jedna strana postranice, můžeme rozlišovat na dvě kategorie. Je jím udidlo pro jezdecké

koně a pro tažné. V případě depotů se většinou setkáváme s jezdeckými pákovými pohyblivými uzdami. Udidla pro tažné koně jsou jednodušší. K udidlům, opratím nebo otěžím patří neodmyslitelně železné kroužky, které spojují kožené řemení koňské ohlávky. Tyto kroužky se dají většinou poznat tak, že jsou buďto spojené s udidlem, anebo jsou v jeho blízkosti. V žádném případě nejsou uvedeny v depotech bez udidla.

- **8. Zbraně**

Zbraně se v depotech sice vyskytují, avšak ne v nějak hojném počtu. Nemáme zde ani žádného výrazného favorita. Největší skupina nálezů je s počtem 8 kusů kopí. Kopí je dřevcová zbraň, která se v laténském prostředí skládá ze třech částí. Těmi jsou hrot kopí s tulejí, který nalézáme v depotech, dřevěné ratiště a kovová kónická nebo oble zakončená botka, která je připevněna na druhém konci ratiště. Jedná se o zbraň bodnou, jejíž tvar hrotu nalézáme v depotech spíše užší než listový. Menší příbuzný od tvaru hrotu kopí je hrot oštěpu. Jedná se o zbraň vrhací a její násada byla kratší a tenčí než u kopí (*Sklenář – Lutovský 1992, 17; Venclová 2008, 104*). V laténských depotech víme zatím o jednom případě. Ještě menší je pak hrot šípu. Hroty jsou ve dvou případech se zpětnými křídélky a v jednom případě bez anebo nejsou dochovány. Hroty mohou mít trn nebo tulej. Jedná se o zbraň střelnou.

Meč, který se v hrobech vyskytuje naprosto běžně, je v oblasti depotů velká vzácnost. Máme doklad pouze o 3 kusech, z nichž dva kusy z Benátek n. Jizerou jsou jenom čepele bez záštit, a jeden případ z Chýnova se dochoval jen ve formě zlomku čepele. Laténský meč je bodnosečná zbraň, jejíž čepel je v našich případech tvořená žebrem. Rukojeť připevněná na trnu meče byla organického původu a mezi ní a čepelí byla záštita. K meči náležitě patří i pochva, která byla železná nebo bronzová a měla na zadní straně poutko k uchycení k opasku (*Venclová 2008, 104*). Ta je v depotech nalezena pouze v jediném případě.

V dalším případě tu máme nálezy týkající se částí štítu. Jsou jimi štítová puklice a kování okraje štítu. Těchto nálezů je stejně jako v případě mečů pomálu. Máme tu tři zástupce štítové puklice, z nichž dva jsou jen zlomky, a jeden případ kování okraje štítu. Štít měl v období latěnu většinou oválný tvar a jeho deska byla dřevěná. Deska, lepená z prken, byla vybavena rukojetí - manipulem, kterou krylo středové žebro, na kterém

byla ve straně směrem k nepříteli kovová puklice neboli umbo. Okraj štítu mohl být opatřen kováním, a to třeba jen částečným na horním či dolním okraji, anebo po celém obvodu.

Jako poslední jsem do kategorie zbraní v tabulce č. 1 zařadil sekáče, kterých bylo nalezeno 6. Jde o víceúčelový nástroj, který má funkci tesáku, s jednobřitou čepelí delší a širší než nůž a je obtížné určit, zda se jedná o nástroj z domácího prostředí, například na porcování zvířat, anebo jde o válečnickou záložní zbraň na doražení nepřítele (*Schneider 2012, 24-25*). Jasně je ale to, že jde o prestižnější nástroj a proto jsem ho zařadil právě k málo početným zbraním.

- **9. Šperky**

Kategorie zabývající se šperky se umísťuje na 1. místě co do největšího počtu nálezů a je to zapříčiněno především duchcovským depotem, jehož skutečný počet nálezů se dnes již asi nikdy nedozvíme. V této kategorii je ještě nutno uvést, že v depotech se šperky se nevyskytují žádné železné nástroje z již uvedených kategorií. Největší počet mají bronzové spony, kterých je nalezeno 860. Převážná většina z nich však stejně, jako v případě bronzových náramků a prstenů, pochází z Duchcova. Spony jsou důležitým datačně citlivým prvkem a liší se svou konstrukcí. Spony byly užívané ke spínání oděvu s ozdobnou funkcí (*Sklenář – Lutovský 1992, 17; Venclová 2008, 47*). U spon je zajímavé, že se vyskytují v depotech akorát v jednom případě v Čechách a ve 4 případech na Slovensku. Jejich deponování tedy není vůbec častým jevem. Podobné to je i v případě bronzových náramků, které se jako v předchozím případě vyskytují v Čechách jen jednou a na území Slovenska dokonce v 8 případech. Bronzové náramky, které spadají do kategorie kruhový šperk, byly nošeny na ruku a existuje jich mnoho variant z různých období. Jsou to např. kruhy se západkou, vlnovité, sedlovité či s pečetítkovými konci nebo náramky zdobené plastikou, vývalky, dutými polokoulemi a další. Prsteny máme na rozdíl od předchozích nálezů zastoupeny pouze na 2 lokalitách a to 100 bronzových prstenů z Duchcova a jeden železný prsten z Holubova. Prsteny jsou tyčinkovité, páskovité nebo ze spirálovitě svinutého drátu a některé mohou mít i lůžko pro gemu, tak jako v případě Holubova (*Venclová 2008, 108-109*). Náhrdelník máme uveden v jednom případě, a bohužel k němu chybí veškeré informace.

Mezi další kruhové šperky řadíme bronzové kroužky s kuličkovitými nálitky, zoomorfní a antropomorfní kroužky. Tyto předměty jsou interpretovány jako amulety, které poskytují ochranu a mají magickou funkci. Někdy tato kolečka bývají interpretována jako součásti opasků. Bronzové kroužky s kuličkovitými nálitky jsou charakteristické pro mladší úsek doby laténské a největší počet se našel v depotu z Ptení (10 kusů), kde byl i jeden kroužek zoomorfní a dva antropomorfní (*Michálek – Chvojka – Fröhlich – Jiřík – Pták 2014*, 162). V tomto depotu se našly také dva závěsky ve tvaru boty. V takovýchto depotech se mohou vyskytovat i kroužky stříbrné a skleněné a další závěsky. Skleněné a jantarové perly či bronzové korálky se také vyskytují. Bohužel však neznáme ve většině případů přesné počty těchto malých artefaktů.

- **10. Ostatní**

V kategorii ostatní artefaktů máme zastoupeny předměty, které se nedají přiřadit k výše zmiňovaným kategoriím a skupinám. Do této kategorie patří různé železné kroužky a kruhy, články řetězu, drát, plechové kování, různé tyčky, které mohou představovat ingoty nebo hřivny a slitek bronzů. V depotech se také v jednom případě objevila železná pouta a ve dvou případech keltské mince. Dále do této kategorie patří neurčitelné nástroje či předměty a neurčitelné amorfní vzorky.

- **11. Neuvedené nálezy**

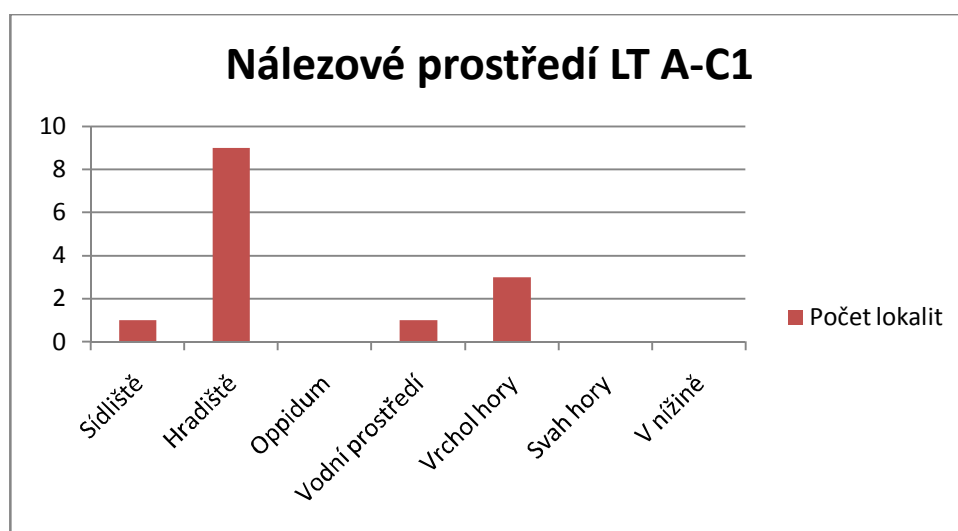
Tato kategorie je poněkud smutná, protože dle mých výpočtů nebylo ve zpracovaných lokalitách uvedeno minimálně 86 předmětů. Nutno dodat, že tato kategorie se týká pouze Slovenských depotů a je to zapříčiněno i nedostatkem informací o Slovenských depotech, z nichž některé jsou uvedeny pouze předběžně (*Pieta 2008*).

7.2 Nálezové prostředí

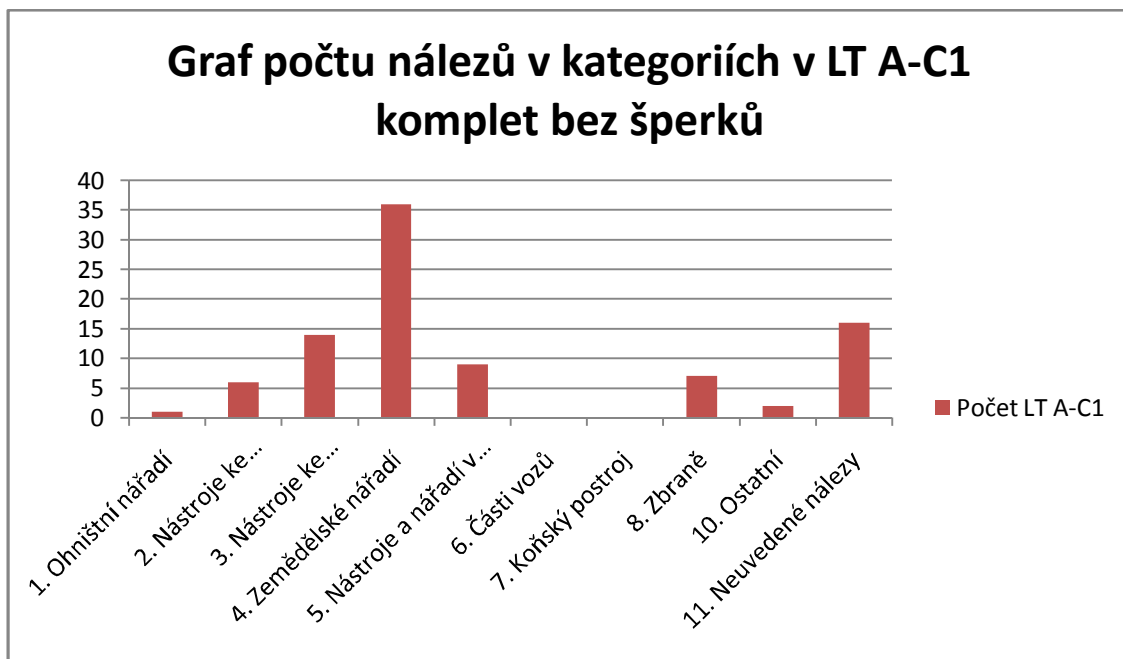
Je potřeba uvést kategorie depotů, se kterými budeme pracovat. První kategorie se bude zabývat místem uložení a druhá typem nálezů. Obě kategorie budou samozřejmě závislé na dataci. U první kategorie, která se zabývá nálezovým prostředím, máme 6 skupiny a 2 podskupiny. Jsou jimi depoty uložené v nížině na rovině, předměty uložené poblíž vodních toků či přímo v nich, nálezy na vrcholech, na hradištích, na oppidech a ve svahu hor. Podskupiny jsou určeny z kombinací skupin a první je nález na sídlišti

v rovině a druhá je nález na hradišti poblíž vody. Výsledky a data pozorování jsou uvedeny v jednotlivých listech tabulky č. 1, které obsahují i grafy, a také v mapách uvedených v příloze.

Nížinné oblasti jsou, co se týče depotů, velice slabou oblastí ukládání. V prostředí Čech máme v období LT A-C1 2 depoty, které se vyskytují v nížině a v prostředí Moravy a Slovenska se v tomto období depoty vyskytují na hradištích a výšinách. Z hlediska obsahu převažují u železných nástrojů v Čechách lehce zbraně a na Slovensku převažuje zemědělské nářadí v plné míře nad ostatními kategoriemi. Na Moravě není žádný výrazný favorit. Depoty složené ze šperků, kterých bylo nalezeno pět, obsahují pouze šperky a v případě Duchcova ještě bronzový kotel, ve kterém byly uloženy. Počet těchto předmětů je 1620, a proto se v grafu počtu nálezů v tomto období tento údaj nevyskytuje, protože by graf přestal být přehledným.

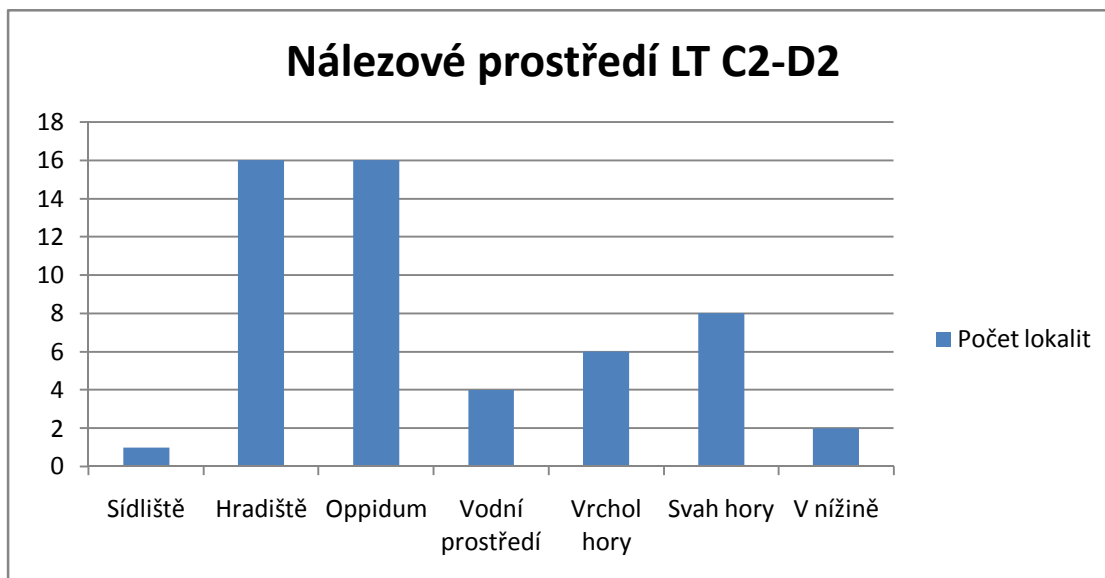

Obr. 34 Graf nálezového prostředí z LT A-C1 z Tab. 1.

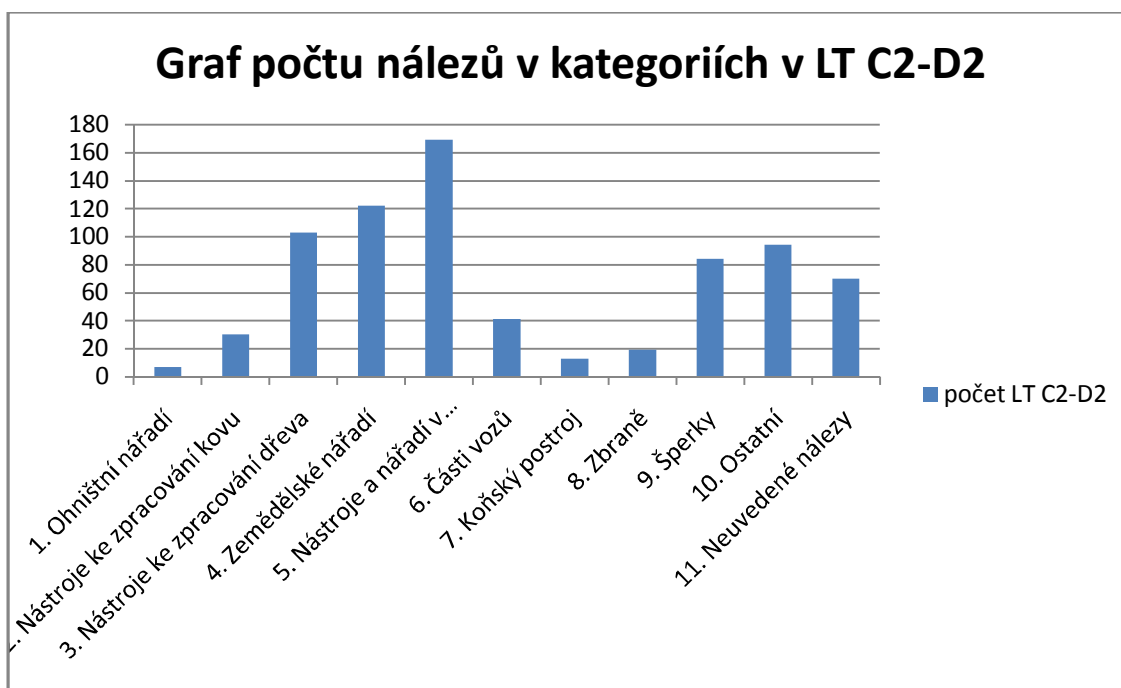

Obr. 35 Graf počtu nálezů v kategoriích v LT A-C1 komplet bez šperků z Tab. 1.

V období LT C2-D2 začneme 3 nálezy z nížiny, které jsou pro ostatní případy netypické právě místem uložení. Jde o depot z lokality Soběsuky, kde byl nález nalezen v sídlištním objektu, dále Benátky n. Jizerou a Bratislava, kde byl v obou případech nález učiněn na rovině. Další dva nálezy pocházejí z vodního prostředí a tudíž také z nížiny a jde o lokality Podolí I a Kolín. Ve vodním prostředí se pak vyskytují i další dva depoty, které však již patří do prostředí hradiště. Jde o depoty Buchlovice 1 a 2, které byly umístěny patrně poblíž údajné vodní nádrže. Depotů z hradišť máme nejvíce a to v počtu 19 nálezů. Jsou jimi lokality na Moravě a to Buchlovice 1, 2, 3, Loučka, Rýsov u Provodova 1, 2, 3 a Všemina. Na Slovensku pak Kolačno 2, 3, 4, 5, a Liptovská Mara I 1, 2, 3, a Liptovská Mara III. Dále tu máme nálezy přímo z prostředí oppid a to z lokality Stradonice, Hostýn a Plavecké Podhradie, kde bylo depotů nalezeno 14. Předposlední skupinu tvoří depoty nalezené na vrcholcích kopců a hor. Jde o lokality Bezdědovice 2, Dolná Súča, Pružina, Rajecké Teplice, Stará Lehota, Udiča 1 a Velký Kolačín. S touto skupinou souvisí i poslední skupina, která představuje nálezy ve svahu na vysoké kótě. Jde o lokality Bezdědovice 1 a 3, Bohdalovice, Holubov, Vlastec - Temešvár, Přílepy, Ptení a Cinobaňa.

Obr. 36 Graf nálezového prostředí z LT C2-D2 z Tab. 1.

Obr. 37 Graf počtu nálezů v kategoriích v LT C2-D2 z Tab. 1.

7.3 Nálezový kontext

V této kapitole se budeme zabývat upřesněním míst, ve kterých byl depot uložen. Právě stylem uložení depotu je možné sledovat určité trendy, které se až na výjimky vyskytují po celém zpracovávaném území. Ve většině případů, jak již bylo zmíněno

v předchozí kapitole, se depoty vyskytují převážně ve výšinných polohách, jako jsou vrcholy hor, jejich svahy, hradiště a oppida. Nejčastěji máme depot uložen v prosté jámě, jejíž hloubka se pohybuje okolo 30 cm. V případě hradišť a oppid se v některých případech setkáváme se zajímavým způsobem deponování předmětů, a to přímo do obranného valu. Takovýchto případů je 6. V jednom případě se depot nachází u vstupní cesty do hradiště Kolačno (Kolačno 2). Další zajímavostí je, že některé depoty bývají kryté kameny (Bezdědovice 1 a Holubov) a v jednom případě je depot kryt dokonce žernovem (Hostýn). V Bohdalovicích byl depot ukryt ve skalní dutině a na lokalitě Cinobaňa byl dokonce ukryt na místě pohřebiště lidu popelnicových polí. Ostatní nálezy jsou většinou buď v jedné jámě, anebo rozptýlené na malém prostranství.

Hlavní zastoupení v nálezech mají nástroje a nářadí v domácnosti, součásti staveb a zařízení. Na druhém místě je zemědělské nářadí a na třetím místě nástroje ke zpracování dřeva. Nejméně se v depotech vyskytuje ohništní nářadí, koňský postroj a zbraně.

V případě nížinných nalezišť tu máme pouze pár příkladů uložení depotu. Jde buď o uložení v sídlištním objektu, anebo do vodního prostředí. V Čechách máme v LT A a B1 takové lokality 2 a zastupují oba příklady. V Chýnově byl depot umístěn na sídlišti pod podlahou domu a v Duchcově byl depot uložen ve vřídle. V LT C-D2 máme v Čechách tři zajímavě uložené lokality. Jde o Soběsuky, kde byl depot v sídlištním objektu, dále pak o Podolí I a Kolín, kde byly nálezy ve vodním prostředí, nebo poblíž. Na Moravě jsou 2 případy uložení poblíž vodní nádrže z Buchlovic a na Slovensku máme pouze jednu jedinou nížinnou lokalitu, a ta je v Bratislavě na Náměstí slobody.

Způsoby nalezení ukrytých depotů ve výše uvedených prostředích a kontextech jsou tři. Jde buď o náhodný objev např. při stavbě (Benátky n. Jizerou), při čištění vřídla (Duchcov), při dobývání pařezů (Ptení), při těžbě hlíny (Bezdědovice 1) anebo jde o opravdu náhodný objev (Kolín). Dále může k nalezení depotu dojít při archeologickém výzkumu, jako k tomu došlo na lokalitě Chýnov, Soběsuky, Ježkovice-Černov 2, Všemina, Cinobaňa a Plavecké Podhradie 1, 2, 3. Poslední případ nalezení se týká hledačů pokladů pomocí detektoru kovů, kteří at' už sami, nebo pomocí prostředníka spolupracují s archeology a při nejlepším nález odevzdají, anebo zapůjčí k dokumentaci a sdělí potřebné nálezové informace týkající se kontextu. Ne vždy to ovšem jde tak hladce. Nutno ale dodat, že bez těchto hledačů by nejspíše nemohla vzniknout tato

práce, protože by bylo k dispozici minimum depotů. Nálezů z archeologických výzkumů je pouze 8, náhodných nálezů pak 5 a „detektorářské“ nálezy drtivě převládají. U „detektorářských“ nálezů bohužel kontext většinou zmizí, protože nálezy vyzvedávají neodborně a je zde i možnost zatajení informací, či jejich překroucení.

7.4 Chronologie

V této kapitole se podíváme na to, kde se depoty vyskytují a v jakých obdobích. Chronologie bohužel není rozdělná úplně standardně, tak jak je tomu v kapitole 2.1 a to proto, že vycházím z informací obsažených v literatuře, kde se vyskytují datační rozmezí, kterých je třeba se držet. Sjednocením datací byl vytvořen smysluplný obraz, který rozděluje dva datační celky ukládání depotů v latěnu.

Začneme obdobím mezi fázemi LT A a LT C1. Nejdříve projdeme analýzou lokality, u kterých bezpečně víme, že jsou z LT A. V Čechách je to lokalita Chýnov, na Moravě lokalita Ježkovice-Černov a na Slovensku hradiště Horné Orešany. Zatímco jsou 2 depoty z lokality Ježkovice-Černov a 4 depoty z lokality Horné Orešany z výšinných hradišť, Chýnovský depot se nalézal v nížině na latěnském sídlišti pod podlahou domu. V případě Horních Orešan tu máme 2 depoty složené výhradně ze šperků a ostatní depoty jsou hromadné nálezy železných předmětů. Z období LT B1 se v Čechách našel zase jenom jeden depot, který byl také v nížině. Duchcovský depot je prvním latěnským případem uložení předmětů do vodního prostředí, a svým obsahem a počtem předmětů se naprosto odlišuje od všech dosud nalezených depotů. Na Slovensku pak máme depoty z období LT A-C1 a ty se nacházejí na vrcholech hor. Jejich datace je však velice široká. Jde o depoty Čachtice, Poniky-PonickáHuta a Udiča 3 a jde o hromadné nálezy železných předmětů a šperků. K těmto depotům můžeme přiřadit i depot z Liptovské Mary VII, který pochází sice již z období LT B2, ale je ojedinělý a nachází se na opevněném výšinném sídlišti a obsahuje šperky a také depot z Pružiny, který je datačně vymezen na B2-C1. V Čechách a na Moravě nemáme depoty z období C1 dokázané, i když u dvou lokalit v Čechách je napsáno široké rozmezí LT C/D (Soběsuky, Vlastec-Temešvár). Po této analýze se dá určit celkem jednoznačný závěr, a to takový, že byly depoty v období mezi LT A a LT C1 ojedinělými případy.

Nyní se dostáváme do období masivního rozšíření ukládání depotů a to do rozmezí stupňů LT C2 až LT D2 (v Čechách a na Moravě D1). Jak už bylo řečeno, ve stupni LT C1 nemáme nejspíše evidovaný žádný depot na území Čech a Moravy a u slovenských depotů se vyskytuje široká datace LT A-C1. Jelikož ale v tomto období nemáme datačně citlivý nález, tak to vypadá jako pomyslná pauza v praktikování tohoto fenoménu. Od stupně LT C2, v době oppid, do stupně D2 je zde zpracováno v této práci 61 lokalit, z nichž 14 jsou šperkovní depoty.

Díky velkému počtu nálezů depotů v období LT C2-D2 můžeme sledovat jejich koncentrace. Jedna koncentrace je v Čechách, která se dá ještě dělit a druhá je na území Moravy a Slovenska. V případě Čech se nám nálezy soustředí nejvíce v Jihočeském kraji, poté ve Středočeském, kde jsou 3 naleziště na východě a severovýchodě kraje a jeden na opačné straně kraje. Poslední případ ze Soběsuk se vyskytuje v Ústeckém kraji a tak trochu vybočuje i již uvedeným místem uložení v sídlištním objektu v nížinném prostředí.

Na Moravě a ve Slovensku to vypadá, že naleziště tvoří jednotný celek. Depoty se vyskytují od Olomouckého kraje přes Zlínský, Trenčínský, Banskobystrický, Žilinský, Nitrianský, Trnavský a Bratislavský kraj. Z celku možná vystupují okrajové lokality, jako Cinobaňa a Bešeňov, které mohou tvořit stejný případ jako Soběsuky v Čechách. V oblasti Bratislavského a Trnavského kraje lze pozorovat určitou kumulaci, jelikož je od zbytku oddělena pomyslnou mezerou. Tato mezera vypadá, jakoby oddělovala území púchovské kultury a tak naznačovala, že ukládání depotů bylo pro tuto kulturu doby laténské velmi důležité. Moravské lokality sice také odděluje určitá mezera, ta je ale způsobena vysokými vrcholy Bílých Karpat a Moravskoslezských Beskyd. Vypadá to tedy tak, že až na depot z Ptení, který trochu vybočuje, patří ostatní Moravské lokality, z nichž některé jsou prokazatelně púchovské, k těm púchovským na Slovensku (*Pieta 2008, 55-58*).

8. Diskuze

V této kapitole budeme řešit otázky, které z analýzy vyplývají. Hlavní otázkou bude u depotů vždy to, za jakým účelem a z jakých důvodů je lidé ukládali. Než se ale k této samotné otázce dostaneme, musíme vyřešit ještě pár jiných otázek. Jako první se podíváme na skladbu depotů a jejich časová specifika a místa uložení. K porovnání máme zpočátku 2 kategorie depotů a to depoty šperků a hromadné nálezy železných předmětů. Je mezi nimi nějaký rozdíl vyjma skladby? Z hlediska uložení jsou na tom šperky i železné nástroje skoro nastejno. Jediným místem, kde se depoty šperků nevyskytují, jsou oppida. V LT A-C1 máme depotů šperků 5 a železných nástrojů 8, tudíž v početnosti není moc velký rozdíl. V tomto období však máme dva důležité a ojedinělé případy, a těmi jsou lokality Chýnov a Duchcov z Čech. V Chýnově byl depot ukryt pod podlahou domu a v Duchcově ve vřídle Obřího pramenu. Duchcovský poklad, ukrytý částečně v bronzovém kotli, se řadí mezi nejpočetnější depot metalických nemincovních hromadných nálezů. Další zajímavostí je, že se v hromadných nálezech železných předmětů objevují nejvíce hlavně zemědělské nástroje a vůbec se zde neobjevují součásti koňského postroje a části vozů. Po ujasnění si, jak to v tomto období s depoty je, vyvstává otázka, proč jich je tak málo vzhledem k druhé vlně ukládání depotů v období LT C2-D2? Na to by se dalo odpovědět pouze tak, že dle uvedených případů se předměty ukrývaly nejspíše nejčastěji z náboženských důvodů. Vycházím tak především z analýzy míst nalezení a skladby nálezů, která představuje v největší míře zemědělské nástroje, které právě spolu s dalšími nástroji mohly být obětovány zemědělským kultům. I když není to tak úplně pravda, protože na lokalitě Chýnov jsou nálezy ze všech skupin a převažují zde zbraně. U této lokality to zase vypadá, jako ukrytí majetku. Jednoznačně tedy nemůžeme říci, že k ukládání depotů v tomto období vedl lidi pouze jeden směr. Můžeme si vybrat z několika hypotéz, jak byl úmyslně soubor artefaktů, ať už šperků, nebo železných nástrojů, uschován. Máme možnost ukrytí depotu za neklidných poměrů a to především válečných, dále pak sklad řemeslníků či obchodníků, kteří už se pro svůj majetek nevrátili a máme také depoty votivní neboli obětní související s tehdejší náboženstvím. U některých depotů lze pravý význam ukrytí celkem snadno vyhodnotit, u některých to ale asi už nikdy nezjistíme.

Jak jsou na tom ale šperky a nástroje v období LT C2-D2 a proč se na území Čech a Moravy nevyskytují depoty v období LT C1 a na Slovensku ano? Na otázku, proč se v období LT C1 depoty nevyskytují, je těžké odpovědět. Dle mého názoru to ale může být zapříčiněno změnami ve společnosti, které probíhaly právě v tomto období, kdy docházelo k přesunům obyvatelstva, změně pohřebního ritu a zánikům mnoha sídlišť (Waldhauser 2001, 25). Neklid ve společnosti by ale právě měl nahrávat k ukládání depotů. V období LT C1 je problém hlavně s nízkou chronologickou diagnosticitou železného nářadí a obecně nízké zastoupení depotů šperků, které z tohoto období chybí. S nástupem oppid se fenomén ukládání depotů znovu objevuje, a to v daleko větší míře než tomu bylo v předchozí etapě. Proč tomu tak bylo? Při Srovnávání početnosti jednotlivých kategorií nám převažují nástroje a nářadí v domácnosti, součásti domů a zařízení. Druhé a třetí místo mají zemědělské nářadí a nástroje ke zpracování dřeva. Mezi těmito třemi kategoriemi není zas tak velký početní rozdíl. Je tomu tedy jinak než v období LT A-C1 kde převažovalo zemědělské nářadí nad ostatním. Co se týče dalšího srovnání, depotů šperků bylo nalezeno 14 a to převážně na území Slovenska a depotů železných předmětů bylo nalezeno 47. Proč jsou na území Čech a Moravy pouze 2 šperkovní depoty, když na Slovensku jich je 13? Český depot šperků z Holubova, který byl kryt kameny, je složen převážně z kruhových šperků a tak se zde dá předpokládat votivní charakter. U moravského depotu jsou možné dvě varianty, a to uložení votivní anebo sklad obchodníka, jelikož se depot nacházel poblíž možné obchodní Jantarové stezky. Oba depoty leží ve svazích. Na Slovensku je ukládání depotů šperků celkem rozšířené, a to především na hradištích, oppidech a vrcholech hor. To, proč je depotů šperků v Čechách a na Moravě tak málo je vzhledem ke Slovensku zajímavé. Hromadné nálezy železných předmětů jsou totiž na všech třech případech zastoupeny rovnoměrně. V případě Slovenska jich je o něco více, a to především kvůli nálezům na oppidu či hradišti Plavecké Podhradie, kde je těchto nálezů 13 (a jeden šperkovní). Hlavními otázkami jsou ty, za jakým účelem byly depoty železných předmětů ukládány a proč se až na dva případy nacházejí v hornatých oblastech? Jak už je uvedeno v analýze, vyskytuje se tu řada zajímavých případů, jako je ukládání depotů do valu opevnění, pod žernovem, pod kameny, do skalní pukliny či ve vodním prostředí. V případě Bohdalovic, kde je depot ukryt ve skalní puklině, lze usuzovat, že jde o depot votivní, který zastupuje především zemědělské náčiní, a to především kosy a srp. Vyskytuje se

v něm ale i jedna sekera. Proč nebyl depot složen pouze ze zemědělských nástrojů? Takový depot známe a je z oppida Hostýn, kde bylo nalezeno 12 kos ukrytých pod žernovem. Co když ale v obou případech nejde o depoty votivní, ale jde o ukrytý majetek obchodníka či řemeslníka? V případech uložení depotu do valu, kterých je 6, můžeme také mít 2 možnosti. Jde o depot votivní anebo o ukrytý majetek v dobách nepokojů či depot výrobní? To už se asi nikdy nedozvíme, pokud nebude učiněn nějaký zásadní objev.

Poslední otázkou je, zda byly depoty uloženy ještě v nějakém obale, a ne jenom tak v zemi. Moc důkazů pro to nemáme, ale nějaké přeci. Když pomineme depot z Duchcova, který byl uložený do bronzového kotle, objevují se u pár lokalit náznaky toho, že byly předměty uloženy v pytlíku z organického materiálu a to buď z textilu, nebo kůže. Takové náznaky máme na hradišti Rýsov u Provodova, kde se v depotu č. 1 a 2 našla okolo nálezů spálená vrstva. Další indicie ukládání předmětů v obalech jsou nejspíše na oppidu Pohanská u Plaveckého Podhradie a také v případech dalších evropských lokalit. Nálezů možných obalů je ale tak málo, že bohužel nemůžeme s jistotou říci, že byly všechny, nebo alespoň nějaká část depotů ukládána v obalech. Můžou za to především výkopy amatérských hledačů, kteří si neuvědomují, že svým počínáním ničí právě tuto důležitou informaci (*Michálek 1999, 31*).

Na závěr diskuze je potřeba uvést, že při zakončování práce byly nalezeny další 2 depoty, které už se sem kvůli časovému vytížení nedostaly. Jde o depot z Čech z roku 1876 a to z lokality Klatovy 1 okr. Klatovy (*Piř 1902, 165, Waldhauser 2001, 264*), kde se jedná o depot šperků z období LT A-B2, který ale není moc důvěryhodný. Druhý depot je také z Čech a pochází z lokality Lužany (*John – Houfková 2014, 184*).

9. Závěr

Ze třinácti zkoumaných lokalit z rozmezí období LT A-B2 na území Čech, Moravy a Slovenska vyplývá, že depoty byly ukládány zcela ojediněle a nemají na sebe žádnou výraznější vazbu. U nálezů hromadných předmětů je spojuje akorát velký počet zemědělských nástrojů a to v případě Moravy a Slovenska. V souborech chybí ohništní nářadí a části vozů a koňského postroje. Místa uložení se zásadně liší. V Čechách máme zaznamenáno uložení pod podlahou domu v nížinném sídlišti a na Moravě a Slovensku se objevují depoty ve výšinném prostředí a to většinou na hradištích. V případě šperkovních depotů jsou zde zcela odlišné soubory v Čechách a na Slovensku. Zatím co v Čechách obsahuje depot přes 1600 šperků a je uložen rituálně ve vřídle v nížinném prostředí, na Slovensku jsou šperky uloženy na hradištích a jejich obsah je mizivý ve srovnání s Duchcovem. Depotů šperků a železných nástrojů je o dost méně než v následujícím rozmachu deponování předmětů. V období LT C1 nemáme jediný doklad o deponování předmětů.

V období LT C2-D2 však pozorujeme razantní změnu ve fenoménu ukládání depotů a to je jejich obrovský výskyt (61 nalezených depotů), který tvoří různé územní kumulace. České depoty dělí od Moravských a Slovenských depotů velké územní celky dnešního kraje Vysočina a Pardubického kraje. V Čechách pak máme zastoupeny tři kraje, kde se depoty vyskytují. 7 depotů je v kraji Jihočeském, 4 v kraji Středočeském a jeden v ústeckém Kraji. Až na případ ze Soběsuk, Kolína a Benátek n. Jizerou, které jsou v nížinách, jsou ostatní depoty uloženy ve výšinném prostředí většinou poblíž sídliště a v jednom případě přímo na oppidu (Stradonice). Co se týče depotů šperků, je na území Čech pozorován pouze jediný případ a to depot z Holubova, který obsahoval kruhové šperky, jeden železný kroužek a bronzový ingot. Co se týče uložení, byl tento depot uložen částečně pod kameny. Tento druh uložení se objevuje ještě u depotu Bezdědovice 1. Máme tu i depot uložený do skalní dutiny v Bohdalovicích a depot ve valu Stradonického oppida. Depoty vyskytující se v nížině jsou dva z prostředí poblíž vody a jeden v sídlištním objektu. Ostatní depoty se objevují převážně v hornatých oblastech jižních Čech, východní Moravy a západního Slovenska, kde vrcholy poskytovali člověku, který depot ukryl, bod v krajině, aby zde svůj majetek mohl zase vyzvednout, až pomine nebezpečí, anebo zde byly obětiny blíže bohům. V depotech

převažují nástroje a nářadí v domácnosti, součásti staveb a zařízení. Zastoupeny jsou všechny kategorie nálezů, ale ohništní nářadí, koňský postroj a zbraně jsou zastoupeny v malých počtech.

Moravské a Slovenské depoty z období LT C2-D2 mají mnoho společného a tvoří dokonce společný celek, který je nejspíše dán vlivem púchovské kultury. Moravských depotů je 11 a spolu se Slovenskými jich je 49 a z toho 13 šperkovních. Až na případ depotu z Bratislavy, který se nacházel v nížině, jsou všechny depoty situovány do hornatých oblastí. Mnoho z nich se nalézá přímo na hradištích či oppidech. Jejich složení je o něco jiné než v Čechách, protože nejvíce bylo deponováno zemědělské nářadí. Ukládání depotů v této oblasti, stejně jako v případě Čech, bylo v některých případech na zajímavých místech. Máme tu 5 případů uložení do obranného valu, jeden případ uložení depotů pod žernov, Jeden případ na pohřebišti z doby bronzové a 2 případy poblíž vodní nádrže na hradišti. Oppidum či hradiště Pohanská u Plaveckého Podhradie je lokalita zajímavá sama o sobě, jelikož se zde objevilo již 14 depotů, které mohou znamenat ukládání depotů v neklidných časech, votivní dar anebo výrobní hromadný nález. Na Moravě a na Slovensku pozorujeme různé kumulace a ojedinělé případy. První kumulace se vyskytuje na územním rozsahu púchovské kultury a v okolí, druhá v oblasti Bratislavského a Trnavského kraje směřující do Rakouska. Ojedinělé případy lokalit, které z těchto celků vybočují, leží na jejich okrajích. Jde o Moravský depot z Ptení, kde se poblíž oppida Staré Hradisko našlo obrovské množství šperků a jde o Slovenské depoty Bešeňov a Cinobaňa, u kterých by bylo jistě dobré je v budoucnu porovnat s rozložením maďarských depotů. To samé platí u kumulace v Bratislavském a Trnavském kraji, kde je důležité porovnávat i s rakouskými depoty. O tom snad ale někdy příště.

10. Použitá literatura a prameny

Čambal, R. 2009: Nové nálezy z doby laténskej z Plaveckého Podhradia-Pohanskej. Zborník Slovenského národného múzea CIII, Archeológia 19, 153–164.

Čambal, R. 2015: Čambal 2015: Datovanie hradiska Pohanská pri Plaveckom Podhradí v dobelaténskej z pohľadu archeologických a numizmatických nálezov. Numizmatika 25, 41-44.

Čižmář, I. 2012: Železný depot z Přilep. In: G. Březinová – V. Varsik (eds.), Archeológia na prahu histórie: K životnému jubileu Karola Pietu, Nitra, 137-143.

Čižmář, I. 2014: Hortfunde von Eisengegenständenaus dem Burgwall "Modla" bei Buchlovice (Bez. Uherské Hradiště). In: J. Čižmářová - N. Venclová - G. Březinová (eds.), Moravské křižovatky, Střední Podunají mezi pravěkem a historií, Brno, 627-639.

Čižmář, M. – Langová, J. – Kohoutek, J. 2014: Depoty z doby laténské z Rýsova, obec Provodov (okr. Zlín). In: J. Čižmářová – N. Venclová – G. Březinová (eds.), Moravské křižovatky, Střední Podunají mezi pravěkem a historií, Brno, 641-653.

Čižmář, M. – Kohoutek, J. – Langová, J. 1993: Hradisko púchovské kultury u Všeminy, okr. Zlín. Pravěk 3, Brno, 161-175.

Čižmář, M. - Salaš, M. 2009: Nové hradiště v Moravské bráně. Archeologické rozhledy 61/1, 63-76.

Čižmář, M. 1993: Keltská okupace Moravy. In: V. Podborský (ed.): Pravěké dějiny Moravy. Vlastivěda moravská. 380-423. Brno.

Čižmář, M. 2002: Laténský depot ze Ptení. K poznání kontaktů našeho území s jihem. Památky archeologické XCIII, 194–225.

Čižmář, M. 2004: Encyklopedie hradišť na Moravě a ve Slezsku. Praha.

Čižmářová, J. 2004: Encyklopedie Keltů na Moravě a ve Slezsku. Praha.

Fröhlich, J. – Michálek, J. – Jiřík, J. 2011: Nové nálezy kovových předmětů z doby halštatské a laténské v jižních Čechách. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 24, 129-161.

Furmánek, V. – Mitáš, V. 2014: Pohřebiště lidu popelnicových polí předmětem zájmu Keltů. Co dělali Keltové v Cinobani? Studia archaeologica Brunensia 19, 93-104

Hlava, M. 2011: Addenda k tzv. duchcovskému depotu. Miloš Hlava. In: Archeologie ve středních Čechách / Praha: Ústav archeologické památkové péče středních Čech Roč. 15, č. 1 (2011), s. 419-430.

Hlava, M. 2015: Laténský depot z Ptení (okr. Prostějov): nová fakta. Památky archeologické CVI, 247-290.

Holodňák, P. 1991: Záchranný archeologický výzkum v Soběsukách (okr. Chomutov) v letech 1985-1988: předběžná zpráva. Archeologické rozhledy 43, 423-435.

John, J. – Houfková, P. 2014: Laténský depot z Holubova. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 27, 181-192.

Kruta, V. 1971: Letrésor de Duchcov dans les collectionstchécoslovaques. Ústí nad Labem.

Kurz, G. 1995: Keltische Hort - und Gewässerfunde in Mitteleuropa. Deponierungen der Latènezeit. Materialhefte zur Archäologie in Baden-Württemberg, Heft 33. Stuttgart.

Langová, J. 1989: La Tène period iron hoards from Rýsov and Všemina (distr. of Gottwaldov, East Moravia). Archeologické rozhledy 41, 327.

Ludikovský, K. 1971: Hostýn, gemeinde Chvalčov, kr Kroměříž. Archeologické rozhledy 23, 315.

Meduna, J. 1970: Laténský depot ze Ptení (o. Prostějov). Sborník Československé společnosti archeologické při ČSAV. 4. Brno, 47-59.

Michálek, J. – Fröhlich, J. – Chvojka, O. – John, J. 2014: Depot železných nástrojů z doby laténské z Bohdalovic (okr. Český Krumlov). In: J. Čižmářová – N. Venclová –

G. Březinová (eds.), Moravské křižovatky, Střední Podunají mezi pravěkem a historií, Brno, 707-716.

Michálek, J. – Chvojka, O. – Fröhlich, J. – Jiřík, J. – Pták, M. 2014: Nové nálezy kovových předmětů z doby halštatské a laténské v jižních Čechách (pokračování). Archeologické výzkumy v jižních Čechách 27, 151-180.

Michálek, J. 1999: Keltský poklad z Bezdědovic na Blatensku. Blatná – Strakonice

Piř, J. L. 1902: Starožitnosti země české. Praha.

Pieta, K. 2008: Keltské osídlenie Slovenska. Mladšia doba laténska. Nitra.

Rybová, A. – Motyková, K. 1983: Der Eisendepotfund der Latènezeit von Kolín. Památky archeologické 74, 96-174.

Sankot, P. – Vojtěchovská, I. 1986: Excavations of an early La Tène settlement with a hoard of iron implements at Chýnov near Prague. In: R. Pleiner – J. Hrala (eds.): Archaeology in Bohemia 1981-1985, 119-124. Praha.

Schneider, J. 2012: Zbraně z doby laténské v Čechách. Pardubice. Bakalářská práce, Fakulta filozofická, Ústav historických věd, Univerzita Pardubice, Pardubice.

Sklenář, K. – Lutovský, M. 1992: Archeologický slovník 2. Kovové artefakty 1. Praha.

Venclová, E. (Ed.) 2008: Archeologie pravěkých Čech 7. Doba laténská. Praha.

Waldhauser, J. 1983: Závěrečný horizont keltských oppid v Čechách. Konfrontace výkladů historických pramenů, numismatiky a archeologie. Slovenská archeológia 31, 325-356.

Waldhauser, J. 1995: Detektory získané nálezy z keltského oppida u Stradonic. Předběžná zpráva o hromadném nálezu železných nástrojů, jednotlivých mincí a plastiky. Archeologické rozhledy 47, 418-425.

Waldhauser, J. 1996: Keltové na Jizeře a v Českém ráji aneb Co víte o své keltské kapce krve? Praha.

Waldhauser, J. 2001: Encyklopedie Keltů v Čechách. Praha.

- Internetové zdroje:

<https://www.google.cz/maps>

<https://mapy.cz>

- Příloha: Příloha se nachází na DVD, které obsahuje tabulku č. 1, mapy, grafy a obrázky artefaktů.